

Anni Rannikko ja Veli Liikonen

LIKUNNAN UUDET JA VANHAT TULOKKAAT

Anni Rannikko ja Veli Liikhanen

LIIKUNNAN UUDET JA VANHAT TULOKKAAT

VAI EIVÄT NYKYNUORET LIIKU?	4
BLEIDAUS - RENTOA JA URBAANIA	8
BOULDEROINTI - TAKAISIN LUONTOON?	13
CAPOEIRA - KIELLETYSTÄ SUOSITUKSI	20
KATUTANSSI - KADUILTA TANSSIKOULUIHIN	26
LONGBOARDING - SKEITTAUSTA PITKÄLLÄ LAUDALLA	32
PARKOUR - EI OLE ESTEITÄ, ON VAIN HIDASTEITA	37
ROLLER DERBY - SUPERSANKARIT RULLALUUSTIMILLA	44
SCOOTTAUS - TEMPPUJA POTKULAUDALLA	50
SKEITTAUS - RAAKAA ALKUVOIMAA?	54
UUSI SIRKUS - LUOVAA TEMPPUILUA	59

Julkaisija

Mikkelin ammattikorkeakoulu
D: 16 Vapaamuotoisia julkaisuja
ISBN 978-951-588-358-2 (nid.)
ISBN 978-951-588-359-9 (PDF)
ISSN 1458-7629

Taitto

Jussi Virratvuori / Viestintätoimisto Kirjokansi, www.kirjokansi.fi

Painopaikka

Suomen yliopistopaino Oy, Tampere 2013

Liikunnan monimuotoistuvat tilat ja tavat: Vaihtoehtolajit nuorten liikunnallisina vuorovaikutus- ja merkitysmaailmoina -tutkimusryhmä

Tutkijat:

FM Veli Liikanen

Mikkelin ammattikorkeakoulu

Juvenia - nuorisoalan osaamiskeskittymä

YTM Anni Rannikko

Itä-Suomen yliopisto, yhteiskuntatieteiden laitos

TtM Hanna Kuninkaanniemi

Mikkelin ammattikorkeakoulu

Koordinointi:

YTT, dosentti Päivi Harinen

Itä-Suomen yliopisto, yhteiskuntatieteiden laitos

YTT Jussi Ronkainen

Mikkelin ammattikorkeakoulu,

Juvenia - nuorisoalan osaamiskeskittymä

VAI EIVÄT NYKYNUORET LIIKU?

4

Tämä kirjanen on pieni kurkistus muutaman vaihtoehtoliikuntalajin maailmaan. Se on syntynyt nuorten liikuntamuotoja tarkastelevan tutkimushankkeen ensimmäisenä aukikirjattuna esityksenä siitä, mistä erilaisissa vaihtoehtolajeissa on kysymys. Kirjanen johdattaa meitä uudenlaiseen nuorten liikuntakulttuuriin ja sen dynaamiseen, jatkuvasti muuttuvaan toimintalogiikkaan. Esitellyt liikuntalajit avaavat meille ovia myös epätavallisina pidettyihin liikunnan tiloihin ja osoittavat, miten erilaisista muuhun tarkoitukseen rakennetuista tai kasvatetuista materiaaleista voi tulla aktiivisen ja vaativan liikunnallisen toiminnan alustoja.

Liikunnan monimuotoistuvat tilat ja tavat (LIMU) -tutkimushankkeessa pyritään aiempaa monitieteisemmän keskustelun rantauttamiseen liikunnan tutkimukseen. Hankkeen käytännönläheisempänä tavoitteena on avata uusien liikunnallisuuden muotojen merkitysmaailmoja liikuntakasvattajien ja yhteisöpedagogien toimintaa hyödyttäväksi tiedoksi. Keskeisellä sijalla on tiedon tuottaminen liikuntapaikkasuunnitelmien materiaaliksi. Harrastajayhteisöjen yhdenvertaisuuteen liittyvät kysymykset ovat myös tärkeä osa tutkimusta. Tutkimus toteutetaan Itä-Suomen yliopiston yhteiskuntatieteiden laitoksen ja Mikkelin ammattikorkeakoulun nuorisoalan osaamiskeskittymä Juvenian yhteistyönä. Tutkimus saa rahoituksensa opetus- ja kulttuuriministeriön liikuntatieteiden tutkimusprojektirahoista.

Vaihtoehtolajeista puhuttaessa liikutaan maailmassa, joka muuttaa koko ajan luonnettaan ja on täynnä yllätyksiä. Opettajien, ohjaajien ja tutkijoiden yritykset pysyä mukana vauhdissa ovat usein tuohon tuomittuja: tutkimusraportin valmistuttua sen kuvauksen kohde on jo saattanut muuttua radikaalisti. Tutkimuksen näkökulmasta lajien struktuuria kiinnostavampia ovatkin usein vapaus ja luovuus, joiden puitteissa vaihtoehtolajit saavat luvan jatkuvaan muuntumiseen. Tähän luovuuden dynamiikkaan palataan tutkimushankkeen myöhemmissä vaiheissa – tässä vaiheessa on tärkeää hahmottaa yleisellä tasolla, mistä uusissa lajeissa on kysymys ja minkälaisista tiedoista niistä on saatavilla.

Kirjaseen kootut lajiesittelyt perustuvat tekemiimme haastatteluihin sekä kyselyihin ja internetistä koottuun tietoon esiteltävistä liikuntalajeista. Haastateltavat on valittu sillä perusteella, että heillä on lajinsa toimijaverkostossa arvostettu asema ja laaja tuntemus lajin historiasta, kulttuurista ja erilaisista lajikäytännöistä.

Vaihtoehtolajien toimintakulttuuri on väljää ja sallivaa. Niiden taivuttaminen kokoelmaksi yhteisiä tekemisen tapoja ja periaatteita tekee väkivaltaa niiden joustavalle olemukselle. Onkin syytä painottaa, että tässä kirjasessa esiteltävät asiat ovat vain yksi mahdollinen tapa ymmärtää ja määritellä kulloinkin kyseessä oleva laji ja että muunkinlaisia näkemyksiä varmasti on. Vaihtoehtolajien yksi peruspiirre on, että kaikki niiden parissa toimivat ovat potentiaalisia lajinsa kehittäjiä, ja siksi ne ovat pullollaan erilaisia tekemisen variaatioita. Eri ihmisiltä kysyttäessä olisi saatu todennäköisesti erilaisia lajikuvauksia. Lajien kuvaaminen ja niputtaminen saman käsitteistön alle on haastavaa siinä mielessä, että osa harrastajista saattaa myös vastustaa sitä, että heidän lajiaan kutsutaan vaihtoehtolajiksi – tai ylipäätään ”lajiksi”.

Tässä esiteltävät vaihtoehtolajit ovat hyvin liikunnallisia ja vaativat harrastajiltaan vahvaa fysiikkaa ja intensiivistä harjoittelua. Silti niiden parissa toimivat eivät aina halua puhua harrastuksestaan urheiluna. Huomionarvoista on myös, että useimmiten nämä lajit voisi määritellä yksilölajeiksi, mutta silti niitä halutaan harrastaa ja harjoitella yhdessä toisten kanssa. Myös ”laji”-käsite kutistaa toiminnan määrittelyä joskus liikaa; vaihtoehtoliikunnasta puhuttaessa voisi toisinaan mieluummin käyttää käsitteitä elämäntapa tai vastakulttuuri.

Kirjaseen kootut ja siinä esitellyt lajit ovat bleidaus, boulderointi, capoeira, katutanssi, longboarding, parkour, roller derby, scoottaus, skeittaus ja uusi sirkus. Esimerkiksi skeittaus ei ole vaihtoehtolajien kentällä mitään erityisen uutta – päinvastoin – mutta sen suosion aaltoliikemäinen vaihtelu on mielenkiintoinen osoitus siitä, että vaihtoehtoliikunnan toimintamaisemissa on myös jotain pysyvää ja klassista. Erityisen huomionarvoista on myös, että useimpien kirjasessa esiteltyjen lajien tai niissä käytettyjen välineiden historia saattaa ulottua jopa satojen vuosien päähän, mutta niiden Suomeen rantautuneet muodot ovat ainakin täällä olleet kauan tuntemattomia.

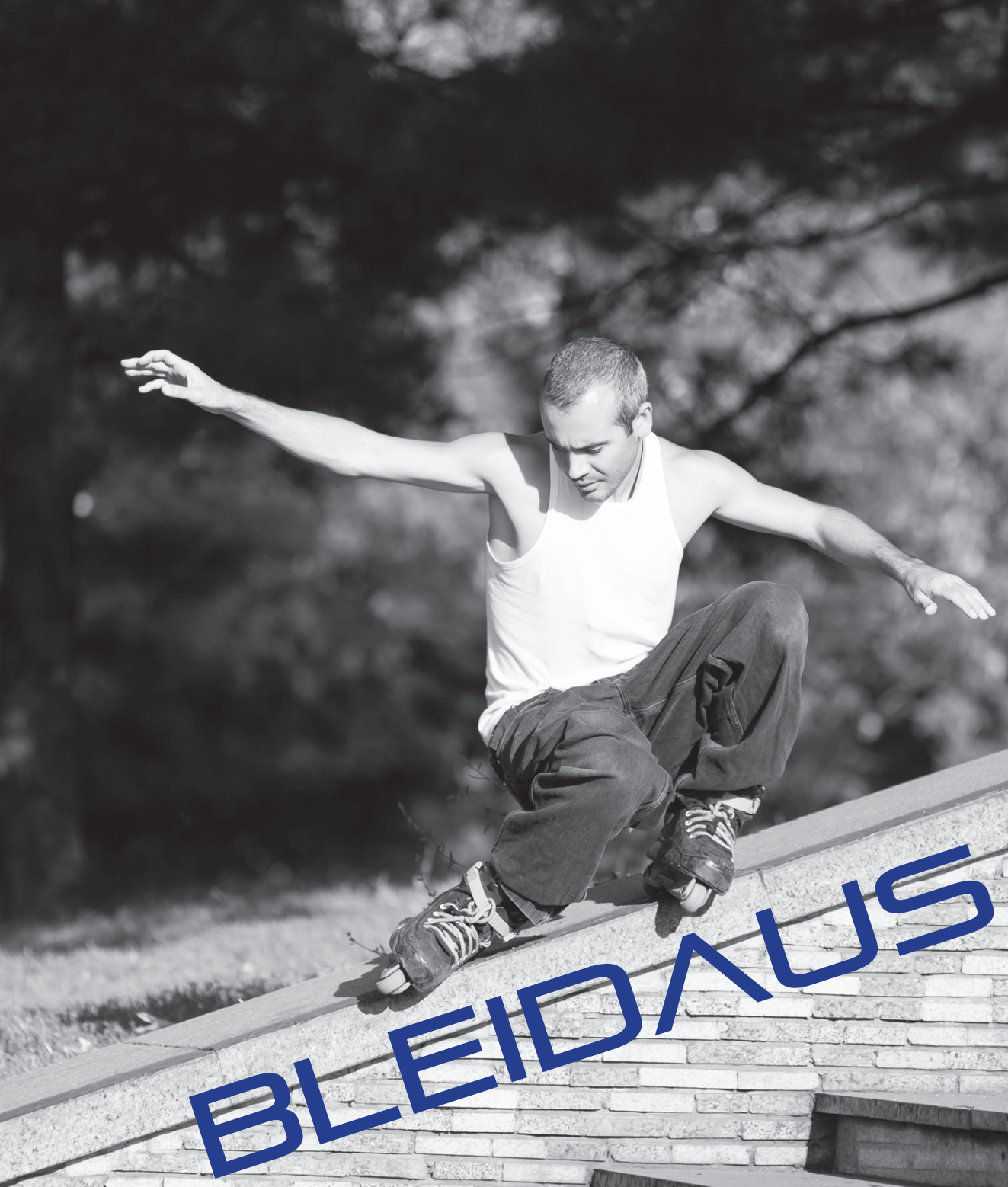
Jokaisen esiteltävän lajin kohdalla tuomme esiin sen syntyhistoriaa, toiminnallista ydintä, harrastajien järjestäytymisen tapoja, mahdollisia kilpailukäytäntöjä sekä harrastusmahdollisuuksia ja -edellytyksiä. Tekstin kur-

sivoidut osat ovat erityistä meille kerrottua ”lajikieltä” tai muita juuri kyseiseen lajiin liittyviä viittauksia. Esittelemiemme lajien suhde esimerkiksi kilpailemiseen, kaupallisuuteen, harrastustiloihin ja sääntökokoelmiin on hyvin erilainen, mutta kaikkia niitä yhdistää kuitenkin kansainvälisyys: toimintavirikkeitä otetaan paljon Internetistä, ja lajien toimijaverkostot vuorovaikutuksineen ovat usein hyvin kansainvälisiä.

Jo näinkin pienimuotoinen katsaus esittelemäämme liikunnalliseen harrastusmaailmaan osoittaa osaltaan, että vaikka nuoret eivät välttämättä enää innostu perinteisistä kansallisina pidetyistä urheilulajeistamme, heidän keskuudessaan on paljon luovaa, yhdessä suunniteltua, opeteltua ja toteutettua liikunnallisuutta. Usein näissä lajeissa kehittyminen vaatii myös valtavan määrän intensiivistä keskittymistä ja harjoittelua. Juuri näitä valmiuksiaahan kasvattajat ovat perinteisesti halunneet nuorissa kehittää. Kenties nuoremme eivät olekaan aivan niin passiivisia liikkujia kuin usein oletetaan?

Joensuussa ja Mikkelissä 17.12.2012

Päivi Harinen, Hanna Kuninkaanniemi ja Jussi Ronkainen

BLEIDANUS

BLEIDAUS

- RENTOA JA URBAANIA

8

Bleidaus on temppuilua rullaluistimilla. Bleidauksessa harrastajia kiehtovat sen tarjoamat loputtomat haasteet ja se, että temppujen jatkuvat muuntomahdollisuudet kehittävät liikunnallista luovuutta. Bleidaajat pitävät lajiaan hyvin kansainvälisenä: suomalaisilla harrastajilla on yhteisiä tapahtumia erimaalaisten bleidaajien kanssa. Lajin mottona tunnetaan lausahdus *Keep on rolling!*

Jatkuvan uudistumisen laji

Rullaluistelu ja rullaluistimet on keksitty jo 1700-luvulla, mutta systemaattinen rullaluistelutemppuiluun keskittyminen on huomattavasti uudempi ilmiö. Ensimmäisissä rullaluistimissa renkaita oli kaksi rinnakkaista paria. Nykyiseen muotoonsa, jossa renkaat ovat jalkineiden pohjissa peräkkäin, rullaluistimet kehittyivät vasta 1980-luvulla, kun jääkiekkoilijat halusivat harrastaa luistelua myös kesäaikaan.

”Tavallisesta” rullaluistelusta edelleen kehittyneen bleidauksen juuret ovat 1990-luvulla, jolloin rullaluistelusta kehittyi BMX-pyöräilyn (esimerkiksi motocrossia ja temppuilua yhdistelevä pyöräilylaji) ja skeittauksen vanavedessä niiltä vaikutteita ja inspiraatiota saanut temppuilumuoto. Suosionsa huipulla bleidaus näyttää Suomessa olleen 2000-luvun alussa. Vaikka lajin suosio ei 2010-luvulla ole korkeimmillaan, se ja siinä käytettävät temppurullaluistimet kehittyvät ja muuntuvat edelleen. Yksi bleidauksen uusimmista muodoista on näyttävä ja energinen vauhtia ja vaatavuutta sisältävä *powerbleidaus*.

Nuorten miesten juttu

Harrastajakunnan määrillä mitaten bleidaus ei ole kovin suosittu laji; sen aktiivisten harrastajien määrän arvioidaan olevan laskettavissa muutamissa sadoissa. Moni nuori saattaa kokeilla bleidausta, mutta muutaman vuoden aktiiviharrastuksen jälkeen kiinnostus lajia kohtaan hiipuu. Toisaalta temppujen taso on nykyään jo niin tekninen, että ne saattavat olla liian vaikeita ja turhauttavia aloitteleville harrastajille. Bleidaajat kuitenkin uskovat, että suuret massat eivät tee lajista ”jotain”, vaan bleidaamisessa tärkeintä on nauttia tekemisestä ja pitää hauskaa.

Nuorimmat bleidauksen harrastajat ovat noin kymmenenvuotiaita ja vanhimmat noin neljäkymmentävuotiaita. Lähes kaikki harrastajat ovat miehiä, mutta harrastajakuntaan mahtuu muutama nuori nainenkin. Bleidausta harrastetaan yleensä joukolla, mutta bleidaaminen onnistuu myös yksin. Aktiiviharrastajat käyvät tyyppillisesti bleidaamassa pari, kolme kertaa viikossa säästä ja vuodenaikasta riippuen.

Katu- ja parkkiluistelua

Bleidaaminen vaatii kuivan ja kovan alustan sekä joitakin lujia rakenteita: kaaria, kaiteita ja kulmia. Bleidaamisen voi jakaa kahteen osa-alueeseen: katuiluisteluun ja parkkiluisteluun. Bleidaukselle ei ole olemassa sitä varten rakennettuja tiloja, ja usein bleidaajat käyttävät samoja alustoja skeittareiden kanssa. Yleisimpiä bleidauspaikkoja ovat skeittiparkit, joista löytyy erilaisia temppuiluun sopivia alustoja. Lisäksi moni harrastaja on rakentanut oman harjoittelupaikan (*harkkaboxin*), jonka kulmissa voi *treenata liukuja*.

Bleidausta voi harrastaa monissa rakennetuissa ympäristöissä, joskin harrastamista on myös rajoitettu joissakin paikoissa. Usein muut samassa tilassa liikkuvat suhtautuvat bleidaajiin epäluuloisesti ja luulevat, että harjoittellessaan bleidaajat turmelevat yhteisiä paikkoja. Suurin osa suomalaisista bleidauksen harrastajista asuu kaupungeissa, mutta myös pienemmillä paikkakunnilla löytyy joitakin harrastajia. Vaikka bleidaus on luontaisimmillaan kaupunkiympäristössä, sitä voi harrastaa missä vain, missä on riittävän kova alusta ja sopivia rakenteita. Bleidata voi siis vaikka omalla pihalla, jos rakentaa sinne tarvittavat puitteet.

Kevyttä järjestäytymistä

Ensimmäinen bleidaajien yhdistys ASA (*Aggressive Skating Association*) perustettiin 1990-luvun puolivälissä Yhdysvalloissa. Suomessa vastaava yhdistys *Inline ry* perustettiin vuonna 2006. Sen roolina on ollut järjestää erilaisia bleidaustapahtumia, kuten kiertueita, yhteistreenejä ja suomenmestaruuskisoja. Toisinaan yhdistys on järjestänyt myös bleidausopetusta.

Bleidaajat ovat julkaisseet rullaluisteluaiheista lehteä (*Pumppi magazine*). Bleidaajien yhdistys ei rekrytoi aktiivisesti joukkoonsa uusia harrastajia, mutta jos joku lajista kiinnostunut kysyy neuvoa, häntä neuvotaan harrastamisen aloittamiseen liittyvissä kysymyksissä. Tapahtumista tiedottaminen tapahtuu pääasiassa verkossa, sosiaalista mediaa hyödyntäen.

Bleidausharrastuksen voi aloittaa menemällä mukaan kotipaikkakunnan bleidausporukkaan, jos sellainen on olemassa. Pääkaupunkiseudulla on keisaisin mahdollista suorittaa bleidauksen peruskurssi.

Temppuilun lyhyt oppimäärä

Bleidauksen ideana on tehdä erilaisia temppuja rullaluistimet jalassa. Temppuiluun ei ole olemassa yhtä oikeaa tapaa, mutta periaatteessa tempujen päätyypit voi jaotella esimerkiksi hyppyihin, liukuihin ja näiden kahden yhdistelmiin. Hypyissä hypätään jonkin rakenteen yli ja niihin voidaan yhdistää erilaisia *pyörintöjä*. Liukuminen taas tapahtuu esimerkiksi kivi-reunoja ja kaiteita pitkin. Liukuja tehdään erilaisissa asennoissa ja usein niissä hyödynnetään luistinten eri osia.

Rentoja kilpailuja

Suomenmestaruuskilpailuja bleidauksessa on käyty vuodesta 2001 lähtien. Lisäksi vuodesta 2008 lähtien on valittu ”vuoden bleidaaja”. Kilpailut järjestetään joko parkissa (*parkkikisat*) tai kadulla (*realstreet-kisat*). Kilpailuissa sovelletaan rentoja sääntöjä, ja niissä on lähes aina erilliset karsinnat ja finaali. Kilpailusuorittaminen tapahtuu joko yksitellen tai pienissä ryhmissä, ja arvostelu tapahtuu useimmiten yksilötasolla. Perinteisten kisojen ohelle on ilmestynyt uusia kisamuotoja, esimerkiksi videokilpailut.

Suomessa bleidaus ei ole ammattimaistunut, mutta joissakin muissa maissa on muutamia sponsoroituja luistelijoita. Harva kuitenkaan saa elantonsa bleidauksesta.

Luistimet ja suojat

Bleidit eli temppurullaluistimet ovat bleidauksen välineperusta. Periaatteessa hyppiä ja temppuilla voi millä tahansa rullaluistimilla, mutta bleidit on suunniteltu erityisesti temppuiluun silmälläpitäen. Bleidit eroavat tavallisista rullaluistimista siinä, että niissä käytetään pienempiä ja kovempia renkaita. Niissä on myös erityiset liukumisen mahdollistavat urat kenkäosan pohjassa. Jarrupaloja luistimissa ei ole. Bleidit ovat kestävämmät ja joustavammät kuin tavalliset rullaluistimet. Siitä huolimatta niissä on paljon kuluvia ja vaihdettavia osia.

Bleidauksessa suositellaan käytettävän suojia, joista tärkeimmät ovat rannesuojat ja kypärä. Pää ja kädet ovat kaaduttaessa kovilla. Muita mahdolli-

sia suojaia ovat säärissuojat sekä polvi- ja kyynärsuojat, joita käytetään erityisesti ramppiluiistelussa.

Tempurullaluistinten hinnat vaihtelevat 100–350 euron välillä. Kuluvista ja vaihdettavista varaosista rengassetti maksaa noin 20–35 euroa, laakerit noin 8–30 euroa ja kiskopari noin 25–80 euroa. Kypärän saa noin 20–50 eurolla.

Hyödyllisiä linkkejä:

www.bleidaus.fi/inlinery (Inline ry)

www.rotaatio.com (Uutisia ja foorumi)

www.facebook.com/groups/261152860636211/ (Inline ry:n Facebook-ryhmä)

www.pumppi.com (Suomalainen bleidauslehti)

www.be-mag.com (Kansainvälinen bleidaussivusto)

www.rollernews.com (Kansainvälisiä uutisia bleidauksesta)

Videoita:

<http://vimeo.com/groups/rotaatio> (Rotaation videokanava)

Lähteet:

Bleidaajan haastattelu, Inline ry:n verkkosivu (www.bleidaus.fi/inlinery),

Rotaatio.com-verkkosivu (www.rotaatio.com), Roller news -verkkosivu

(www.rollernews.com)

BOULDER POINT

BOULDEROINTI – TAKAISIN LUONTOON?

Boulderointi on ilman köyttä harrastettavaa *kiville* kiipeilyä. Köysikiipeilyn reittejä lyhyemmät boulderointireitit tarjoavat mahdollisuuksia erilaisille köysikiipeilystä eroaville liikkeille ja pakottavat maksimaaliseen panostukseen joka liikkeen kohdalla.

Harrastajat kertovat boulderoinnin viehätyksen johtuvan lajin helppoudesta ja vapaudesta: boulderointi ei vaadi paljon varusteita, suurta rahallista panostusta, kilpailuorientaatiota tai tilavarauksia. Kiipeilyyn liittyvä jännitys, riskinotto sekä omien fyysisten ja henkisten rajojen kokeilu lisäävät omalta osaltaan boulderoinnin vetovoimaa.

Harjoittelumuodosta lajiksi

Boulderoinnin kerrotaan syntyneen kalliokiipeilyä edeltäväksi harjoittelumuodoksi. Kalliokiipeily puolestaan on saanut alkunsa vuorikiipeilyn harjoittelumuotona. Euroopassa lajin juuret ovat Ranskassa, jossa sijaitsee myös *boulderoinnin Mekaksi* kutsuttu Fontainebleaun kaupunki. Yhdysvalloissa lajin kannalta keskeinen paikka on Boulder-niminen kaupunki Coloradossa.

Suomessa boulderointi nousi suosioon 2000-luvun alussa, jolloin lajin harrastajamäärä alkoi nousta voimakkaasti. Nykyään boulderoinnin arvioidaan olevan suosituin kaikista kiipeilymuodoista. Viimeksi kuluneen viidentoista vuoden aikana boulderointi on saanut itsenäisen kiipeilymuodon aseman. Laji myös kehittyy jatkuvasti: koko ajan löydetään uusia boulderointiin soveltuvia paikkoja.

Monenmoiset kiipeilijät

Suurin osa boulderoinnin harrastajista on miehiä. Aktiiviharrastajista valtaosa on 20–35-vuotiaita. Myös tätä nuorempia harrastajia on enenevässä määrin, sillä vaikka kiipeilykurssien ikäraja on yleensä 18 vuotta, sitä nuoremmat saavat osallistua kurssille huoltajan luvalla. Joillakin paikkakunnilla paikalliset kiipeilyseurat järjestävät kiipeilyteemaisia iltapäiväkerhoja alakoululaisille.

Boulderoinnin harrastajat harrastavat usein myös urheilukiipeilyä. Kiipeilypaikat ja kiipeilylajit eivät loppujen lopuksi ole tarkasti eroteltavissa toisistaan. Muidenkin vaihtoehtolajien, kuten parkourin ja slackliningin, harrastaminen on yleistä kiipeilijöiden keskuudessa. Boulderointi saattaa toimia myös väylänä muiden kiipeilymuotojen pariin hakeutumiseen.

Boulderoinnin voi aloittaa osallistumalla kiipeilykursseille tai itsenäisesti harjoitellen. Kiipeilyohjaajana voi kuitenkin toimia virallisesti vain henkilö, joka on suorittanut tarvittavat ohjaajakoulutukset.

Metsässä ja sen reunalla

Ihanteellinen ympäristö boulderoinnille on varjoisa paikka kuivassa kangasmetsässä, jossa maasta ei nouse liikaa kosteutta eikä aurinko pääse paistamaan suoraan kiivettävälle kivelle. Kiven ympärillä pitää myös pysyä liikkumaan. Kivilaadun tulee olla sellainen, että kivessä on riittävästi kitkaa ja siitä ei lähde paloja irti. Paikan olisi hyvä olla suhteellisen lähellä tietä, mutta silti rauhallisessa ympäristössä metsässä tai metsän laidalla. Kauniiseen ympäristöön mennään mielellään uudestaan, kun taas epämiellyttävä ympäristö vaikuttaa kiipeilykokemukseen negatiivisesti. Luonnolla on kiipeilykokemuksessa keskeinen osa.

Suurin osa boulderointireiteistä on korkeintaan viisi metriä pitkiä yleisimmän pituuden ollessa noin kolme metriä. Boulderointitaitoja harjoitellaan sisäseinillä, ja ulos mennään kiipeämään varsinaisia reittejä. Treenaaminen onnistuu hyvin yksinkin, kun taas ulos mennään yleensä porukassa. Boulderointaessa on hyvä ottaa mukaan kaveri, joka voi ohjata kiipeilijän putoamaan patjalle, jos syntyy putoamistilanteita.

Ongelmanratkaisua

Parhaat kiipeilyretket tehdään yleensä omantasosten boulderoidien kanssa, sillä silloin voi suunnitella yhdessä, kuinka jokin reitti kiivetään onnistuneesti. Boulderointi onkin seurallinen laji: kiipeämisen lomassa saatetaan juoda teetä ja suunnitella yhdessä reittivalintoja. Boulderoinnille ominaisten lyhyiden reittien kiipeäminen vaatii ongelmanratkaisukykyä: se on kuin palapelin rakentamista.

Kiipeilijä näkee kiven eri tavalla kuin ihminen, joka ei harrasta kiipeilyä. Usein boulderoidijat käyvät samoilla kivillä monta kertaa, koska yleensä jostain jää aina ”hampaankoloon”. Kun boulderoidija on kerran kiivennyt onnis-

tuneesti kaikki kivelle suunnitellut reitit, paikasta häviää haaste, jota lähdetään hakemaan muualta.

Boulderointi on hyvin sääriippuvainen laji: sitä ei voi harrastaa sateella eikä liian kuumassa säässä, sillä tällöin kivessä ei ole riittävästi kitkaa. Kesällä jokin reitti saattaa olla hyvinkin hankala, mutta syksyllä, kun ilma on viileämpi ja kivessä on enemmän kitkaa, siitä suoriutuminen onnistuu helpommin. Myös liian kylmä ilma estää kiipeämisen, ja siksi boulderointia harjoitellaan talvisin sisäseinillä.

Kivien kääntelyä

Suomalaisista boulderointireiteistä on koottu verkkotietokanta, josta voi katsoa, millaisia kiviä omalla tai jollain uudella ja tuntemattomalla alueella on. Kiipeilyreiteistä on koostettu myös kirjoja. Verkkotietokannasta voi valita itselleen sopivan kiven ja kiipeilyreitit niiden haastavuuden, vaikeusasteen ja sijainnin perusteella. Kun sopiva reitti on löytynyt, mennään paikan päälle ja reittiä aletaan työstää tietokannasta löydetyin kuvan perusteella. Usein kuvaan on piirretty viiva kivenlöytäjän kiipeämisen reitin kohdalle. Toisinaan reitit on merkattu yllättävällä ja vaikeasti hahmottuvalla tavalla, toisinaan niiden kulku on taas helpommin selvitetävissä. Joskus voi myös käydä niin, että jokin reitti on tietokannassa merkattu helpoksi, mutta kun sitä yrittää kiivetä, se onkin vaikea tai jopa mahdoton. Usein tähän on syynä se, että kiipeäjä ei ole vielä huomannut kaikkia paikkoja, joista voi saada kiipeillessään otteen.

Uusia kiviä tietokantaan saadaan siten, että joku harrastaja löytää uuden kiven ja toteaa, että siinä on potentiaalia boulderoinnin näkökulmasta. Hän *putsaa kivistä otteet esille* ottamalla kiipeilyä haittaavat sammaleet ja muun kasvuston pois. Sen jälkeen hän kiipeää kivellä jonkin reitin. Lopuksi hän ottaa tai piirtää kuvan kivistä ja laittaa sen verkkotietokantaan, johon merkitään myös kiven sijainti. Kiven löytäjä voi myös nimetä reitin ja antaa sille vaikeusasteen.

Verkkotietokannassa on reittejä joka puolelta Suomea. Useimmiten kivet ovat maaseudulla, automatkan päässä kaupungeista, mutta ainakin pääkaupunkiseudulla boulderoimaan pääsee myös julkisilla kulkuneuvoilla. Periaatteessa urbaani boulderointi on mahdollista, mutta ei kovin suositua. Esimerkiksi Britanniassa boulderointiin soveltuvia kiviä on kuitenkin tuotu myös kaupunkien puistoihin.

Kiipeilyliitto

Boulderoiden etua valvoo *Suomen Kiipeilyliitto ry*. Kiipeilyliiton jäsenet saavat erityisen kiipeilyyn vaadittavan vakuutuksen ja neljä kertaa vuodessa ilmestyvän *Kiipeilijä*-lehden. Kiipeilyliitto levittää tietoa kiipeilylajeista, valvoo koulutustoimintaa ja julkaisee kiipeilyyn liittyvää materiaalia.

Kiipeilyliittoon kuuluu yli kaksikymmentä paikallista kiipeilyseuraa. Paikalliset yhdistykset järjestävät kiipeilyn peruskursseja ja yhteisharjoituksia sekä levittävät tietoa kiipeilylajeista ja -paikoista.

Kiipeilyä ilman apuvälineitä

Boulderointisuorituksen pääsääntö on, että mitään ulkopuolista apua ei saa käyttää. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että jos kaveri auttaa tai jos jalka osuu maahan kiipeämisen aikana, suoritus on mitätön.

Boulderointiin liittyy myös yleisiä pelisääntöjä, jotka ovat tärkeitä lajin jatkuvuuden ja hyvän maineen kannalta. Niihin kuuluu muun muassa se, että kiipeilijät kunnioittavat ympäristöä eivätkä roskaa paikkoja. Lisäksi tulee huomioida, että koska kivet ovat aina jonkun omistamalla maalla, maanomistajan kanssa on neuvoteltava monista käytännöistä, kuten esimerkiksi autojen pysäköinnistä. Myös kasvit ja eläimet on tärkeää huomioida, vaikka pienillä kivillä harvemmin on lintujen pesiä tai harvinaista kasvustoa.

Pitoo ja pehmusteita

Boulderointiin tarvitaan putoamispatja eli *pädi*. Se on ohut, halkaisijaltaan yleensä reilun metrin kokoinen kokoontaitettava patja, jonka saa helposti kuljetettua mukanaan kiville. Pädi on yleensä vain kymmenen sentin paksuinen mutta kuitenkin niin tiivis, että se suojaa kiipeilijää pudottaessa. Putoamispatja maksaa noin 200 euroa, ja yleensä niitä saa vuokrattua paikallisilta kiipeilyseuroilta.

Boulderointaessa on hyvä käyttää kiipeilykenkiä, jotka puristavat varpaat tiukasti yhteen. Tällöin itse suorituksessa ei tarvitse erikseen keskittyä jännittämään varpaita yhteen silloin, kun jalan joutuu laittamaan hyvinkin pienelle alueelle. Kalliokiipeilykengät maksavat noin 80-150 euroa. Kenkien lisäksi boulderointia tarvitsee mukaansa käsiin hierottavaa magnesiumia, jotta kivistä saa hyvän otteen.

Hyödyllisiä linkkejä:

<http://www.climbing.fi/skil/> (Suomen Kiipeilyliitto ry)

www.slouppi.net (Kiipeilyaiheinen sivusto)

Lähteet:

Boulderoijan haastattelu (joulukuu 2012), kiipeilijän haastattelu (elokuu 2012), Suomen Kiipeilyliitto ry:n kotisivu (<http://www.climbing.fi/skil>), Lunnas, Jani (2005) Kiipeilijän elämys: Seikkailullinen ja urheilullinen luontokemus. Kulttuurintutkimus 22:3.

CARPOEIR

CAPOEIRA - KIELLETYSTÄ SUOSITUKSI

20

Capoeira on brasilialainen moniulotteinen liikuntalaji, joka on sekoitus taistelulajia, akrobatiaa, tanssia ja musiikkia. Capoeira on fyysinen peli, jota pelaa kaksi *capoeirista* eli capoeiran harrastajaa kerrallaan musiikin rytmin mukaisesti. Capoeiraa harrastavat sekä naiset että miehet, niin lapset kuin aikuisetkin.

Aivan ensin: orjien ja köyhien kielletty laji

Capoeira on saanut alkunsa Brasiliassa afrikkalaisten orjien keskuudessa arviolta 1500-luvulla. Kuva lajin syntyhistoriasta on suurilta osin epätarkka, sillä tieto capoeirasta on säilynyt ja siirtynyt yli vuosisatojen pääasiassa suullisen perinteen varassa. Yleisen tulkinnan mukaan capoeira oli orjien selviytymiskamppailun väline - taito, jota hyödynnettiin karanneiden orjien yhteisöissä vangitsijoilta pakenemiseen ja siirtomaaisäntiä vastaan taistelemiseen.

Orjuuden lopettamisen jälkeen 1800-luvun lopussa köyhän kansanosan taitamasta capoeirasta tuli leimallisesti rikollisten ja alamaailman väkivaltainen taistelutaito, ja lajin harjoittaminen kiellettiin. Capoeiran harjoittajat vangittiin tavattaessa, ja siksi lajia voitiin harjoittaa vain laittomissa, järjestetyissä tappeluissa tai näytöksissä.

Nykyaikaisen capoeiran historia alkaa 1930-luvulta, jolloin ensimmäinen capoeirakoulu perustettiin ja lajin kieltö purettiin. Ensimmäisen koulun perustaja, Mestre Bimba, uudisti capoeiraa ja teki siitä yleisesti hyväksyttävää tuomalla lajiin uusia periaatteita ja tekniikkaa sekä kehittämällä lajin valmennusta. Pian tämän jälkeen myös perinteisen capoeiran taitajat järjestäytyivät Mestre Pastinhan johdolla. Näin syntyi kaksi erilaista capoeiran tyylisuuntaa: Mestre Bimban uudistunut *Capoeira Regional* ja vanhempiin perinteisiin pohjaava *Capoeira Angola*. Suomeen capoeira rantautui laajemmassa mitassa 1990-luvun aikana.

Ryhmähenkeä lapsille ja aikuisille

Suomessa capoeiran harrastajien joukossa on hiukan enemmän naisia kuin miehiä. Suurin osa harrastajista on aikuisia, mutta joillakin paikkakunnilla capoeiraa harrastetaan aktiivisesti myös lasten ryhmissä, alakouluikäisistä alkaen.

Harrastajille lajin vetovoima liittyy muun muassa hyvään ryhmähenkeen ja hyvään *fiilikseen*, jota capoeiran kerrotaan synnyttävän. Harrastajien kertoman mukaan laji tarjoaa hyvää mieltä ja hyvää kuntoa. Capoeiraa kuvaillaan koukuttavaksi, hauskaksi ja pitkäjänteisyyttä vaativaksi harrastukseksi. Se on moniulotteinen liikuntalaji, jossa yhdistellään brasilialaista kulttuuria, musiikkia, laulua, tanssia, akrobatiaa ja taistelulajia.

Paljain jaloin liikuntasalissa tai omassa tilassa

Capoeiran tilavaatimukset eivät ole tiukat. Minimivaatimus on tila, jossa voidaan liikkua paljain jaloin ja johon pelaajat pystyvät muodostamaan kehän eli *rodan* capoeirapeliä varten. Monet capoeiran harrastajat kuitenkin mielellään sisustavat harjoittelutilan capoeiran henkeen sopivasti, ja tämän vuoksi oma pysyvä harjoittelutila on harrastuksen kannalta toivottava.

Käytännössä capoeiraa harrastetaan yleisimmin liikuntasaleissa, koulujen tiloissa tai urheilutaloilla. Kesällä capoeiraa voidaan harrastaa ulkonakin, esimerkiksi puistoissa tai rannalla. Joskus capoeiraryhmät järjestävät lajinäytöksiä kaupungilla. Yleisesti ottaen capoeiraharrastuksessa tilojen löytäminen ei ole suuri ongelma.

Capoeirakoulutusta

Suomessa capoeira tunnetaan nykyään jo varsin hyvin. Suomalaisten capoeiratietoisuutta on lisännyt muun muassa capoeiristojen näyttävä esiintyminen ensimmäisessä Talent Suomi -tv-kilpailussa. Brasilialaisia capoeiramestareita käy varsin usein opettamassa Suomessa, ja vaikuttaa siltä, että suomalaisten capoeiraseurojen maine on kansainvälisestikin hyvä.

Capoeiraryhmiä löytyy useimmista suurista suomalaisista kaupungeista. Opetusta järjestetään Oulussa, Jyväskylässä, Kauhavalla, Lahdessa, Helsingissä ja Tampereella. Capoeirakoulut toimivat Helsingissä, Hämeenlinnassa, Jyväskylässä, Lappeenrannassa, Lohjalla, Mikkelissä, Nummelassa, Tampereella ja Vantaalla. Muita capoeirakouluja toimii muun muassa Turussa ja Kuopiossa.

Alkeiskurssille verkkareissa

Useimmat capoeirakoulut tarjoavat alkeiskursseja lajiin tutustumista var-
ten kerran tai kahdesti vuodessa. Harrastajien mielestä laji sopii kaikille
ikään ja kuntoon katsomatta.

Capoeiran aloittamiseen tarvitaan vain verkkarit ja t-paita tai muu liikun-
taan sopiva asu. Tyypillisesti capoeira-asun käyttöön siirrytään viimeistään
muutaman kuukauden harrastamisen jälkeen.

Verkostot koulujen ja opettajien ympärillä

Capoeiralla ei ole sen enempää maailmanlaajuisesti kuin Suomessakaan
yhtä kattojärjestöä. Sen eri tyyliuunnilla on omat kansalliset ja kansain-
väliset verkostonsa. Suomessa toimii useita capoeirakouluja. Laajimmalle
ovat levittäytyneet *Forca Natural*, jossa opetetaan useita eri tyyliuuntia,
sekä Capoeira Regionalia opettava *Boa Vontade* -koulu.

Tyypillisesti lajin valmennus ja opetus ovat järjestäytyneet opettajien ym-
päriille: kullakin koululla tai seuralla on yleensä omat opettajansa, ja sama
opettaja voi opettaa lajia useammallakin eri paikkakunnalla Suomessa.
Suurin osa capoeiran opettajista on Suomessa asuvia brasilialaisia.

Kansainvälisten koulujen tai verkostojen sisällä tehdään aktiivista kansain-
välistä yhteystyötä, ja Suomessakin käy merkittävinä pidettyjä brasilialai-
sia capoeiramestareita opetusvierailuilla. Säännöllisten, tavallisesti pari
kertaa viikossa pidettävien harjoitusten lisäksi capoeirakoulut järjestävät
yleensä viikonlopun mittaisia leirejä, joilla on monesti mukana myös vie-
raita ulkomailta.

Soitto määrää rytmin

Tyypillisesti capoeiraa pelataan *rodassa* eli capoeiristojen muodostamassa
kehässä, jonka keskellä pelaa kaksi capoeiristaa kerrallaan. Pelin ja liikkeen
rytmin määräävät kehässä soittava ja laulava orkesteri (*bateria*) ja eritoten
capoeiran pääsoitin *berimbau*. Kun soitto päättyy, päättyy myös pelaami-
nen – berimbau on capoeiran pomo. Peli päättyy myös, kun pelaaja haluaa
lopettaa sen tai kun toinen pelaaja tulee hänen tilalleen rodaan.

Capoeiran syntyhistoriasta johtuen lajille ei ole muodostunut yhtenäisiä
virallisia sääntöjä, vaan laji on jakautunut useisiin tyyliuuntiin ja koulu-
kuntiin. Tarkkojen sääntöjen sijasta kouluissa voidaan korostaa määrät-

tyjä periaatteita, kuten toisten kunnioittamista, terveitä elämäntapoja tai päihteettömyyttä. Esimerkiksi Boa Vontade -koulussa periaatteena on, että capoeira-asu päällä ei tupakoida tai käytetä alkoholia tai muita päihkeitä.

Ei kilpailuja vaan vyöjuhlat

Capoeirassa noudatetaan vyöjärjestelmää (harrastajat saavat erilaisia voita etenemisensä ja kehittymisensä merkiksi), mutta vöiden värit ja hierarkia ovat eri capoeirakouluissa erilaisia. Tyypillisesti kunkin koulun vyöjärjestys huomioidaan ja sitä kunnioitetaan rodassa sekä pelin käytänteissä. Vyökokeita ei ole, vaan opettaja seuraa oppilaiden kehittymistä vuoden mitaan ja jakaa heille vyöt vuosittaisessa vyöjuhlassa eli *batizadossa*.

23

Asu ja soittimet

Capoeiran tärkeimmät varusteet ovat capoeira-asu, jossa on valkoiset housut, teepaita ja vyö sekä capoeiraorkesterin soittimet. Soittimien käytössä on koulukohtaisia eroja. Vanha kielisoitin berimbau on aina mukana, ja sen lisäksi capoeiraorkesteri voi soittaa vaihtelevaa tamburiineista (*pandeiro*), rummuista (*atabaque*), kelloista (*agogô*) ja muista rytmisoittimista koostuvaa soitinjoukkoa.

Hyödyllisiä linkkejä:

<http://www.capoeira.fi/> (Perustietoa lajista Forca Natural -koulun sivuilla)

<http://www.boavontade-jkl.net/> (Perustietoa lajista Boa Vontade -koulun sivuilla)

Suomessa toimivia capoeirakouluja:

http://www.brasil.pp.fi/capoeira_suomessa.htm

Lähteet:

Capoeiristan haastattelu (joulukuu 2012), Seinäjoen Sanomat "Capoeirassa oveluus on valttia" (8.9.2011), Forca Naturalin verkkosivut (www.capoeira.fi), Suomi-Brasilia Seuran verkkosivut (www.brasil.pp.fi)

KATUTANSI

KATUTANSSI – KADUILTA TANSSIKOULUIHIN

26

Katutanssi on nimitys laajalle joukolle tanssilajeja, jotka ovat syntyneet ja kehittyneet tanssialien ulkopuolella ja joissa improvisaatiolla ja ilmaisun vapaudella on yleensä merkittävä rooli. Katutanssilajien synnyllä on yleensä selvä yhteys musiikkikulttuuriin sekä kaupunkitilaan tai klubeihin. Suomessa harrastettavia katutanssilajeja ovat muun muassa *breikki*, *hiphop*, *house*, *popping*, *locking*, *vogue* ja *waacking*.

Yhdysvaltojen suurkaupungeista suomalaisiin tanssikouluihin

Suomessa harrastettavan katutanssin alkujuuret ovat ennen kaikkea Yhdysvalloissa hiphop- ja funk-kulttuurien nousussa 1960–1970-lukujen taitteessa. Länsirannikolla New Yorkissa hiphop-yhteisöissä syntyi graffiti- ja DJ-kulttuurin lisäksi myös breikki eli *breakdance*. Popping ja locking saivat alkunsa itärannikolla Kaliforniassa funk-musiikkikulttuurin vanavedessä. House-tanssi puolestaan syntyi 1980-luvun alussa samannimisen musiikin myötä Chicagon klubeissa. Muotilehden mukaan nimensä saanut vogue on peräisin 1960-luvun New Yorkin mustien ja latinojen homoyhteisöistä, ja tanssi nousi laajempaan näkyvyyteen 1990-luvun alussa. Ajan ja olosuhteiden muuttumisen myötä tanssit ovat eläneet ja kehittyneet vuosien varrella edelleen saaden vaikutteita toisistaan ja esimerkiksi kamppailulajeista.

Katutanssi saapui Suomeen 1980-luvun loppupuolella, ensisijaisesti tanssikoulujen kautta. Helsingin Tanssiopistossa ja Aira Samulinin tanssikoulussa aloitettiin breikin opettaminen 1980-luvun puolivälissä, ja toiminta oli aktiivista muutaman vuoden ajan. 1980-luvulla hiphop-kulttuuri rantautui myös suomalaiseen katukulttuuriin: graffitit ja hiphop-musiikki laajemmassa mittakaavassa, breikki pienemmässä. Katutanssin toinen aalto alkoi Suomessa 1997, kun breikin opetus aloitettiin Helsingin Tanssivintillä. Siitä lähtien katutanssin suosio on jatkanut kasvuaan ja lajivalikoima laajentunut nopeasti.

Tanssin vapautta tuhansille nuorille

Arvioiden mukaan katutanssin harrastajia on Suomessa jo kymmeniä tuhansia. Harrastajien kirjo on varsin laaja. Suomessa naisia on harrastajissa enemmän kuin miehiä, vaikka laji syntyvaiheessaan olikin pitkälti mies-tanssijoiden hallussa.

Nuorimmat harrastajat ovat alakouluikäisiä 7-vuotiaista ylöspäin, ja erityisesti nuorimpien joukossa poikienkin määrä on kasvussa. Moni aloittaa lajin teini-iässä, ja on varsin tavallista, että tanssiharrastus hiipuu aikuistumisen ja esimerkiksi opiskelujen alkamisen myötä. Toisaalta myös aikuisryhmien suosio tuntuu olevan nousussa.

Katutanssin vetovoima liittyy sekä tanssin vapauteen että sen tarjoamiin *nostattaviin kokemuksiin*. Katutanssi on perinteisistä tansseista poikkeava tanssimuoto. Erityisesti muita tanssilajeja aiemmin harrastaneita katutanssi kiinnostaa rajoja rikkovan henkensä vuoksi. Katutanssin tyyli on selvästi useimpia perinteisiä tanssilajeja vapaampi, ja siksi katutanssi tarjoaa sen harrastajalle vapauden toteuttaa omia ideoita ja tehdä oman näköistä tanssia. Varsinkin nuorempien harrastajien sekä tanssiharrastustaan vasta aloittavien kohdalla katutanssin tenho liittyy pitkälti kehollisuuteen ja ruumiillisuuteen ja sen kautta löytyvään itsetuntoon ja pätevyyden tunteeseen. Katutanssin houkuttelevuutta erityisesti teini-ikäisten nuorten keskuudessa vahvistaa sen voimakas näkyvyys mediassa ja nuorisokulttuurissa, ennen kaikkea musiikissa ja musiikkivideoissa.

Tanssisalissa ja kadulla

Tärkeimmät katutanssin harrastuspaikat ovat tanssikoulujen omat harjoittelusalit. Yleisesti tanssitilat ovat talvella vaikeasti saatavissa niiden laajan kysynnän vuoksi, ja tanssikouluilla on täysi työ hyvien tilojen löytämisessä. Perusmalliset liikuntasalit eivät ole optimaalisia tanssin harjoittelua varten. Hyvässä tanssisalissa on seinän mittainen peili, korkea katto (3-4 m) ilman pylväitä ja sopivasti joustava lattia. Omien tilojen rakentaminen tulee erityisesti peilien ja lattian osalta tanssikouluille varsin kalliiksi.

Katutanssia harrastetaan myös ulkona ja julkisessa tilassa. Katutanssi-*battleja* ja temppurinkejä voi syntyä kesällä esimerkiksi puistoihin tai rannoille. Esityksiä voi nähdä kesäisin esimerkiksi toreilla tai kävelykaduilla. Julkisen tilan käytössä katutanssijoilla on kuitenkin samanlaisia ongelmia kuin muillakin uusilla liikuntalajeilla – ”häiriön aiheuttamisesta” tulee kovin helposti negatiivista palautetta.

Kymmeniä tanssikouluja ympäri Suomen

Katutanssia opetetaan useissa kymmenissä tanssikouluissa, tanssiopistoissa, kansalais- ja työväenopistoissa laajasti ympäri Suomen. Katutanssi on levittäytynyt voimakkaasti 2000-luvulla, ja katutanssilajit ovat nykyisellään ensimmäisten vaihtoehtojen joukossa, kun opetettavia tanssilajeja valitaan tanssitunteja tarjoavissa kouluissa ja opistoissa.

Esiintyviä katutanssiryhmiä löytyy sekä koulujen yhteydestä että niiden ulkopuolelta monilta paikkakunnilta.

Tutustumismahdollisuuksia

Katutanssin aloittaminen ei vaadi paljon varusteita, ja katutanssiryhmiä on tarjolla varsinkin lapsille ja nuorille laajasti ympäri Suomea. Lajin opimisessa kannattaa olla kärsivällinen. Taidot karttuvat nopeasti, mutta julkisuudessa näkyvillä ryhmillä on takanaan yleensä vuosien tai jopa vuosikymmenien kokemus. Useimmat tanssikoulut tarjoavat ilmaisen tutustumiskerran lajista kiinnostuneille, ja tarjolla voi olla myös edullisempia intensiivijaksoja eri lajien kokeilua varten. Tanssikoulujen maksut vaihtelevat varsin suuresti kaupunkien välillä, ja siksi harrastamisen hinta voi olla hyvin erilainen Helsingissä ja maakunnissa.

Seuroja, tanssikouluja ja esiintyviä ryhmiä

Suomalainen katutanssi on järjestäytynyt hyvin vahvasti tanssikoulujen ympärille: Suomessa katutanssi oli osana tanssikoulujen tarjontaa heti maahan saapumisestaan lähtien, ja jopa ennen kuin synnyinmaassaan Yhdysvalloissa. Alkuperäisen kaltaista, epämuodollista ja kadulla järjestäytyntä katutanssiharrastusta Suomessa on ollut vain vähän.

Finnish Dance Organization FDO ry on suomalaisen show- ja katutanssin kattojärjestö. FDO:n rooli on ennen kaikkea kilpailutoiminnan järjestäminen. Muuten katutanssin kenttä on levittäytynyt erilaisiin seuroihin, tanssikouluihin ja tanssiryhmiin, joiden välillä on monenlaisia yhteistyöverkostoja. Viimeksi kuluneen kymmenen vuoden aikana esiintyviä katutanssiryhmiä on alkanut enenevässä määrin syntyä myös tanssikoulujen ulkopuolelle.

Periaatteena oman tyylin kunnioittaminen

Katutanssista ja katutanssilajeista puhuttaessa käsiteviidakko on huomattava, ja käsitteitä käytetään usein varsin suurpiirteisesti, vaikka katutanssiin kuuluu useita selvästi tyyllisesti ja historiallisesti erilaisia lajeja. Yleisesti ottaen katutanssiyhteisöissä suhtaudutaan lajien rajankäyntiin hyväksyvästi, ja kaikenlainen uusi toivotetaan tervetulleeksi.

Katutanssilajien ydin, niiden sielu, koostuu tietystä perusliikehännästä, joka luo lajin tyylin. Lajeissa voi olla nimettyjä ja määrämuotoisia tempuja, mutta tanssiliikkeiden jaottelemisen ”oikeisiin” ja ”vääriin” ei ole katutanssin hengen mukaista. Katutanssikulttuurissa korostetaan tanssijan omaa tyyliä: tanssi menee oikein, kun se tehdään tanssijan omalla tyyllillä. Keskeisiä katutanssissa korostuvia periaatteita ovat erilaisuuden hyväksyminen ja toisenlaisen tekemisen kunnioittaminen, sekä yhteisöllisyys ja yhdessä tekeminen.

Toisilta opitaan kilpailuissa ja battleissa

Kilpailuilla on selvä ja näkyvä rooli katutanssiharrastuksessa ja Suomessa on varsin laaja kilpailujärjestelmä katutanssilajeille. Katutanssin viralliset suomenmestaruuskilpailut järjestetään vuosittain FDO:n toimesta. Muitakin merkittäviä katutanssikilpailuja järjestetään erilaisten katutanssitapahtumien yhteydessä. Esimerkiksi *Nordic Moves* -tapahtuma on Suomen arvostetuimpien kilpailujen joukossa. Kilpailut toimivat kannustimena erityisesti lasten ja nuorten katutanssiharrastuksessa ja tuovat katutanssille näkyvyyttä.

Yleensä katutansseissa kilpaillaan tanssilajien mukaisissa kategorioissa, joissa tanssin pitää olla lajin tyylin mukaista. Tanssin arvostelu on kuitenkin aina subjektiivista – tyylejä kun ei voi arvioida objektiivisesti.

Tyypillinen kilpailumuoto on *battle*, jossa kaksi (tai useampi) tanssijaa astuu yhtä aikaa kehään ja haastaa toisensa taidoillaan. Katutanssin henkeen kuuluu, että *battlet* tehdään toisia kannustaen ja niin, että ne eivät aiheuta eripuraa kilpailijoiden välille. Kilpailutilanteen tarkoituksena on käyttää hyödyksi sitä, että kehässä ollaan toisen taitavan tanssijan kanssa ja siinä voi oppia itseään paremmilta. Monessa katutanssilajissa, varsinkin breikissä, yhdessä tekeminen on keskeistä myös kilpailuissa.

Asu on vapaa

Katutanssissa käytetään vapaamuotoisia varusteita. Tanssia voi joko tanssiin sopivilla liikuntakengillä tai paljain jaloin, tosin yleensä kenkien käyttöä suositellaan. Pukeutumistyyli on vapaa, vaikka usein tanssijoilla nähdäänkin värikkäitä ja näyttäviäkin asuja. Mikä tahansa löysä tai muuten hyvin liikkumiseen sopiva asu käy.

Hyödyllisiä linkkejä:

<http://www.fdo.fi/> (Finnish Dance Organization, show- ja katutanssin katojärjestö)

http://www.fdo.fi/fdo_vanhat/tanssikoulut.htm (FDO:n kuuluvat suomalaiset tanssikoulut)

<http://nordicmoves.com/> (Nordic Moves -tapahtumat)

Lähteet:

Tanssikoulun rehtorin haastattelu (joulukuu 2012), Anna-Maria Nurmen väitöskirja "Kaduilta liikuntasaliin: toimintatutkimus hiphop-tanssista osana lukion liikuntakasvatusta" (2012), Helsingin Uutiset: "Katutanssi kasvaa tanssilajeista kovimmin" (1.7.2011), Yle Uutiset: "Locking, waacking ja popping – katutanssi villitsee ympäri maan" (9.6.2012)

i

Katutanssi näkyy ja kasvaa

Katutanssin suosion kasvu voi hyvinkin olla vasta aluillaan. Joidenkin arvioiden mukaan katutanssin harrastajamäärät nousevat kaikkien muiden tanssilajien harrastajamäärien tasolle, mikäli nykyinen kasvu jatkuu. Tosi-tv ja kilpailut pitävät katutanssia jatkuvasti esillä, ja erityisesti musiikkibisneksen kysyntä tarjoaa joillekin katutanssijoille myös tienaamismahdollisuuksia. Alkuperäiseen, kaduilla syntyvään ja kaduilla kehittyvään tanssiin katutanssilla ei varmaankaan ole enää paluuta, mutta katutanssin uudet muodot ovat suosittuja. Nuorten itsetunnon ja omakuvan vahvistamisessa katutanssilla näyttää olevan myös suurta psykologista arvoa.

LONGBOARDING

LONGBOARDING – SKEITTAUSTA PITKÄLLÄ LAUDALLA

32

Longboarding, tuttavallisemmin *lonkkarointi*, on mäkirullalautailua. Longboarding eroaa perinteisestä skeittauksesta siten, että vaikka longboardilakin voi tempuilla, siinä keskitytään pääasiassa muuhun kuin tempujen tekemiseen - yleisimmin mäenlaskuun. Myös lauta on erilainen: longboard on pidempi kuin tavallinen skeittilauta. Longboardilla voi *kruisilla* (kaupunkiristeillä), pujotella, harrastaa nopeuslaskua ja tempuilla.

Lonkkaroinnissa harrastajia kiehtovat lajin monipuolisuus, mäkien laskeamiseen liittyvä vauhti ja itsensä ja uskalluksensa haastaminen suuremmissa mäissä. Longboardilla voi sekä liikkua rauhallisesti paikasta toiseen että nauttia vauhdista ja vaarallisista tilanteista mäissä. Longboardingia voikin luonnehtia niin extreme-urheiluksi kuin tavaksi liikkua paikasta toiseen.

Yhteinen historia skeittauksen kanssa

Longboardingilla on yhteinen historia skeittauksen kanssa, mutta se on noussut skeittauksen rinnalle omaksi suosituksi lajikseen vasta 2000-luvulla. Longboarding näyttää kasvattavan suosiotaan kesä kesältä, erityisesti nuorten naisten keskuudessa.

Ohjeita verkosta

Lonkkaroinnin harrastamisen voi hyvin aloittaa yksin, mutta lajissa kehittymiseen tarvitsee yleensä apua kokeneemmilta harrastajilta. Internetistä löytää ohjeita, jotka opastavat harrastuksen alkuun. Youtubessa on myös suomalaisten harrastajien tekemiä suomenkielisiä opetusvideoita.

Kruisailu onnistuu nopeasti aloittelijaltakin, kun taas pidempään harrastaneet löytävät lisähaastetta mäistä. Ennen mäkiin menemistä on kuitenkin tärkeää osata tarvittavat jarrutus- ja liukumistekniikat.

Mäessä ja mäen alla

Longboardaamiseen ei ole olemassa sitä itseään varten rakennettuja harrastamispaikkoja. Lonkkaroinnin harrastaminen vaatii vähintään mäen, jossa on mahdollisimman vähän, tai mieluummin ei ollenkaan, liikennettä. Asfaltin tulee olla kuiva ja ehjä, sillä kolot ja railot tekevät laskemisesta vaarallista.

Ihanteellinen ympäristö lonkkaroinnille on suuri kukkula, jossa on tasainen ja riittävän leveä asfalttitie, joka mutkittelee kukkulan päältä alas. Lyhytkin mäki riittää jarrutusten harjoitteluun, mutta vasta pitkässä mäessä laji pääsee oikeuksiinsa, sillä silloin lonkkaroija pääsee kunnolla kovaan vauhtiin.

Kaupungissa lonkkarointia voi harrastaa ainakin kevyen liikenteen väylillä, mäkisillä teillä ja kaduilla. Koska lonkkarointi tapahtuu pitkälti julkisessa tilassa, katujen muiden käyttäjien huomioiminen on tärkeää. Mäkiä laskettaessa on tapana odottaa, ettei muita, esimerkiksi jalankulkijoita, ole mäessä samaan aikaan. Laskea voi vasta, kun väylä on tyhjä. Näin toimitaan turvallisuussyistä: lauta lähtee helposti *lento*n kovassa vauhdissa.

Suomessa ja ulkomailla

Koska kaupungeissa on usein melko tasaista eikä haastavia ja vaihtelevia mäkiä juuri ole, lonkkaroijat joutuvat etsimään mäkiä usein kauempaa. Esimerkiksi Lapin tuntureilta löytyy pitkiä ja vauhdikkaita mäkiä haasteita kaipaavalle lonkkaroijalle. Tuntureiden lisäksi lonkkaroijat käyvät harrastamassa esimerkiksi ampumahiihtoradoilla, moottoriradoilla ja mäkiautoradoilla. Lonkkarointia voi siis harrastaa myös muiden lajien tiloissa silloin, kun ne eivät ole muiden käytössä.

Longboarding on kesälaji, koska kaduille pääsee vain kuivalla säällä. Skeititihallit eivät juuri tarjoa mahdollisuuksia lonkkaroijalle, joten talvisin osa lonkkaroijista skeittaa ja lumilautailee. Ne, jotka kilpailevat ja harrastavat lajia vakavissaan, tekevät talvisin ulkomaanmatkoja. Pysäköintihallien mäet ovat yksi harrastuspaikkavaihtoehto, vaikkakin talvinen sää on useimmiten liian kylmä lonkkarointiin.

Yhdistyksiä ja kouluja

Longboardingin harrastajien valtakunnallinen yhdistys on nimeltään *Alamäkirullalautailijat ry.* Sen lisäksi naisille on oma *Longboard Girls Crew Finland* -yhdistyksensä. Yhdistykset jakavat tietoa lajista sekä järjestävät tapahtumia, alkeiskursseja ja skeittikouluja. Skeittikoulun osallistujat eivät tarvitse omaa lautta, sillä kouluja sponsoroivat liikkeet antavat lautoja skeittikoulujen käyttöön.

Pujottelu- ja nopeuskilpailuja

Longboardingissa ei ole kirjoitettuja sääntöjä. Julkisessa tilassa liikuttaessa periaatteena kuitenkin on, että takana tuleva väistää edellä menevää – olkoon tämä sitten toinen lonkkaroija, jalankulkija tai muu samassa tilassa liikkuja. Myös kypärän käyttöä suositellaan.

Suomessa ensimmäiset kansalliset longboardingkilpailut järjestettiin vuonna 2008. Kisoissa kilpaillaan esimerkiksi pujottelussa ja nopeuslaskussa. Useimmiten kilpailut käydään suljetulla, mäkisellä autotiellä.

Lauta ja suojukset

Longboard on suurempi, pidempi ja tukevampi kuin tavallinen skeittilauta. Aloittelijalaudan pystyy ostamaan alle 200 eurolla, mutta teknisemmät ja muotoillummat alamäkilaudat voivat maksaa lähes 400 euroa. Trukit ja renkaat saa 50–70 eurolla. Lauta kestää periaatteessa ikuisesti, ellei sille tapahdu jotain onnettomuutta.

Lonkkaroinnissa suositellaan käytettävän suojarusteita, joista tärkein on kypärä. Mäkiä laskettaessa on hyvä olla myös polvi- ja kyynärsuojat sekä käsineet. Aloittelijalle sopivan kypärän hinnat ovat 20 eurosta ylöspäin. Muut suojarusteet saa 150 eurolla.

Hyvät, tasapohjaiset kengät ovat myös tärkeitä. Jos longboardingissa haluaa kilpailla, on ostettava lisäksi nahkapuku ja full face -kypärä.

Hyödyllisiä linkkejä:

<http://skateordiet.net/> (Longboardettes-ryhmä)

<http://longboard.blogit.fi/luokka/longboard-ostajan-opas/> (Longboard ostajan opas)

<http://longboard.blogit.fi/> (Longboarding-blogi)

<http://www.kallio.org/longboard/> (Longboard, surf ja snowscoot -foorumi)

Lähteet:

Longboardaajan haastattelu (lokakuu 2012), Longboarding-blogi (<http://longboard.blogit.fi/>), longboard ostajan opas (<http://longboard.blogit.fi/luokka/longboard-ostajan-opas/>), Yle Lappi: "Lappi houkuttelee longboardaajia" (11.6.2012)

PARKOUR

PARKOUR – ”EI OLE ESTEITÄ, ON VAIN HIDASTEITA”

Kymmenen vuotta sitten Suomeen rantautunut parkour on nopeasti nousut suuren yleisön tietoisuuteen. Se haastaa ajatuksen kaupunkiympäristön kahlitsevuudesta: parkouraaja pyrkii mukautumaan ympäristöönsä ja liikkumaan siellä mahdollisimman kekseliäästi ja sulavasti.

Lähiöstä maailmalle

Parkour sai alkunsa pariisilaisessa lähiössä, kun armeijakoulutukseen pohjautuva liikkumis+-en tapa vietiin kaupunkiympäristöön, jonka nähtiin olevan täynnä mahdollisuuksia kehittää parkouraukseen vaadittavia taitoja. Vaikka parkour nähdään syntyhistoriansa vuoksi kaupunkilajina, sitä voi sen periaatteiden mukaisesti harrastaa melkein missä tahansa, mistä löytyy sille sopivia alustoja.

Parkour syntyi tarpeesta opetella taitoja, joista on hyötyä silloin, kun tarvitaan sujuvaa liikkumista ja ketteryyttä – esimerkiksi jos on autettava ihmisiä pelastautumaan jostakin kiipeleistä. Parkourin periaatteena on, että on tärkeää olla vahva, jotta voi olla hyödyllinen. Parkouriin liitetään sellaisia arvoja kuin yhteisöllisyys, vastuullisuus sekä itsensä ja arkielämän ongelmien ratkaisutaidon kehittäminen. Tästä syystä parkourin harrastajat eivät näe parkouria pelkästään urheilulajina vaan myös elämänfilosofiana ja elämäntapana.

Tätä nykyä Internet on keskeinen parkourtietämyksen välityskanava. Juuri Internetin avulla laji alun perin rantautui Suomeen 2000-luvun alussa. Aluksi pieni ja tuntematon laji on tullut tutuksi Internetin, musiikkivideoiden ja elokuvien avulla. Nykyään parkouria on mahdollista kokeilla ympäri Suomea erilaisissa liikuntatapahtumissa, kouluissa ja joidenkin liikuntakeskusten ohjatuilla tunneilla.

”Itsenäiset kaupunkiapinat”

Vaikka parkouraamaan mennään yleensä porukalla, jokainen keskittyy omaan suoritukseensa. Viime kädessä oman tekemisen kontrolli ja vastuu itsestä ovat parkouraajalla itsellään, eivät kenelläkään muulla. Parkourpo-

rukan voikin määritellä ryhmäksi itsenäisiä harrastajia; suoritukset tehdään samanaikaisesti sekä yksin että yhdessä. Vaikka parkouriin ei periaatteessa kuulu suoritusten vertailu, muilta harrastajilta voi ottaa oppia. Periaate on kuitenkin, että kenenkään ei tarvitse jännittää muiden arvostelevia katseita vaan parkourata voi omaan tahtiin.

Parkourin keskeinen idea on, että kaikenlaiset ihmiset toivotetaan tervetulleiksi harrastamaan lajia. Parkouraajan ei tarvitse olla huippukunnossa, sillä se, mitä hän tekee, tapahtuu omien taitojen ja tavoitteiden puitteissa. Parkourissa on ennen kaikkea kyse oman itsensä kehittämisestä niissä rajoissa, joita oma kunto ja parkourille asetetut henkilökohtaiset tavoitteet asettavat. Siksi parkourattaessa on tärkeää kuunnella omaa kehoaan. Myös turvallisuus ja omaan tahtiin eteneminen ovat keskeisiä asioita parkourissa.

Parkouria oppimaan

Vaikka parkourin harrastamisen voi aloittaa menemällä mukaan parkourporukan harjoituksiin, joillakin paikkakunnilla on mahdollista suorittaa myös parkourin peruskurssi. Aloittelijoiden kurssit on toisinaan suunnattu erityisille kohderyhmille, esimerkiksi naisille ja lapsille.

Parkourohjaajille on tarjolla koulutusta *Parkour Akatemian* järjestämänä. Vastikään myös Suomessa on alettu kouluttaa ohjaajia kansainvälisen *ADAPT-standardin* mukaisesti. Standardin tarkoituksena on yhtenäistää parkourissa annettavaa ohjausta sekä tukea parkourohjaajia kasvavan kysynnän edessä.

Kaiteilla ja seinillä – muita häiritsemättä

Parkourin idea on, että parkouraaja mukautuu ympäristöönsä. Periaatteessa vain mielikuvitus on parkouraamismahdollisuuksien rajana, mutta lajissa kehittyminen vaatii kuitenkin rakennettua ympäristöä.

Parkouraajan ei ole tarkoitus häiritä muita samassa tilassa liikkuvia vaan harrastaa lajiaan annettuun ympäristöön mukautuen ja muita kunnioittaen. Yksityisalueille ei periaatteessa saa mennä, vaikka julkisen ja yksityisen tilan ero ei ole aina helposti määriteltävissä. Ihanteellinen ympäristö parkourille on paikka, jossa on paljon erilaisia kaiteita, pukkeja, puomeja, tasoja ja tankoja. Vaikka monessa suuremmassa kaupungissa on paikkoja, joissa näitä on ”luonnollisesti” valmiina, joihinkin kaupungeihin on rakennettu erityisiä parkourpuistoja.

Parkourissa kehittymisen kannalta parkourpuistot ovat hyviä harjoituspaikkoja, koska niistä löytyy puitteita erilaisille tempuille. Puistossa harjoittelemisen jälkeen muualla kaupungissa liikkuminen on parkourajaan tulikoe, koska siellä radat ovat haastavampia kuin puistoissa. Parkourpuiston ulkopuolella ei voi olettaa, että jokainen kaide on juuri sopivalla etäisyydellä sen ylittämistä ajatellen. Koska kaupungissa parkourataan niillä alustoilla, joita siellä on, parkourajaan pitää sopeutua ja löytää reittinsä kaupungin tarjoamalla harjoitusradalla.

Ulkona parkouria voi harrastaa lumentuloon asti. Jotkut paikalliset parkouryhteisöt järjestävät sisävuoroja liikunta- ja telinevoimistelusalissa, että lajissa voi kehittyä myös talvikuukausina. Myös parkkihallit tarjoavat yhden mahdollisen harjoituspaikan parkourajille aikana, jolloin maassa on lunta.

Toimintaa Helsingistä Rovaniemelle

Paikallisia parkouryhdistyksiä ja vapaamuotoisia parkourryhmiä on lähes jokaisessa suuressa ja keskisuurissa kaupungissa. Lisäksi vuonna 2004 perustettu Parkour Akatemia järjestää kurssimuotoista toimintaa Helsingissä, Jyväskylässä, Kotkassa, Lahdessa, Rovaniemellä, Seinäjoella ja Tampereella. Suomessa parkourpuistoja on rakennettu ainakin Jyväskylään ja Helsinkiin. Tampereelle ja Rovaniemelle puistot ovat suunnitteilla.

Näytösluonteisia kilpailuja

Periaatteessa kilpaileminen ei kuulu parkourin alkuperäiseen henkeen. Viime aikoina esimerkiksi Yhdysvalloissa on kuitenkin järjestetty näytösluonteisia parkourkisoja. Kilpailuissa arvostellaan parkourajaan intuitiota ja nokkeluutta sekä liikkeen sulavuutta. Parkourissa kilpailemisesta ollaan monta mieltä, ja yleisimmät parkourkisat käytäneen yhä parkourajaan päin sisällä, kilpailuna oman itsen kanssa.

Yhdistys ja Akatemia

Vaikka parkour on saanut alkunsa tapana liikkua ja tehdä asioita, se alkaa vähitellen saada järjestäytyneempiä muotoja. *Suomen Parkour ry* on perustettu vuonna 2003 koordinoimaan tapahtumista ja treeneistä tiedottamista sekä edistämään parkourin leviämistä. Toinen keskeinen toimija on *Parkour Akatemia*, joka järjestää kursseja, koulutuksia ja tapahtumia eri paikkakunnilla.

Lenkkarit jalkaan ja menoksi

Parkour ei vaadi harrastajaltaan rahallista panostusta, koska erityisiä parkourvarusteita ei ole. Käytännössä kuitenkin hyvät lenkkarit tai muut urheilukengät, joissa on pitävä pohja, ovat tärkeitä. On olemassa myös erityisiä parkourkenkiä, mutta niiden hankkiminen tulee ajankohtaiseksi vasta, kun lajia on harrastanut pidempään, jos silloinkaan.

Käsineet, joissa on pitoa, ovat hyödyllinen lisävaruste erityisesti syksyllä ja talvella parkouria harrastaville. Kenkien ja käsineiden ohella päällä on hyvä olla joustavat urheiluvaatteet, joiden ei tarvitse olla tavallisia lenkkeilyvarusteita kummempia.

Hyödyllisiä linkkejä:

www.parkour.fi/ (Suomen Parkour ry)

www.dash.fi/ (Parkour Akatemia)

Luettavaa:

Pihlaja, Perttu & Junttila, Jaakko (2011) Parkour: Hyppimisen lyhyt oppimäärä. Jyväskylä: Atena.

Videoita:

<http://www.youtube.com/user/suomenparkourry> (Suomen parkour ry:n videokanava)

<http://www.youtube.com/user/parkourakatemia> (Parkour Akatemian videokanava)

Lähteet:

Parkouraajien parihaastattelu (marraskuu 2012), Parkour Akatemian verkkosivu (www.dash.fi), Suomen Parkour ry:n verkkosivu (www.parkour.fi), Parkour Generations -verkkosivu (www.parkourgenerations.com/adapt/adapt-0), Pihlaja, Perttu & Junttila, Jaakko (2011) Parkour: Hyppimisen lyhyt oppimäärä. Jyväskylä: Atena.

i

Free running ja triikkaus

Free running ja **trikkaus** ovat parkourin tapaisia ja sen kanssa osin päällekkäisiä lajeja. Kaikki harrastajat eivät näe lajien poikkeavan toisistaan tai ylipäätään koe, että lajien erottaminen toisistaan on mielekästä. Lajien määritelmät ovat liukuvia, mutta free runningissa ja triikkauksessa keskitytään parkouria enemmän luovaan temppuiluun, kun taas parkourissa keskitytään sulavaan liikkumiseen kaupunkitilassa. Eri lajeja määriteltäessä tulee kuitenkin muistaa, että parkourkin on jatkuvan uudelleenmäärittelyn kohteena, ja siksi myös lajien välisten erojen merkityksellisyys kyseenalaistetaan toistuvasti.

ROLLER
DERBY

ROLLER DERBY – SUPERSANKARIT RULLALUISTIMILLA

44

Roller derbyssä kaksi viisihenkistä joukkuetta rullaluistelee rataa ympäri ja yrittää estää vastustajan pisteentekijää etenemästä. Lajissa korostuvat joukkuepeli ja fyysinen kontakti esimerkiksi taklausten muodossa. Roller derby on täysi-ikäisille naisille suunnattu taktinen ja fyysisesti vaativa joukkuelaji.

Show-lajista naisten tee-se-itse -urheiluksi

Roller derbyn juuret ovat Yhdysvalloissa jo 1880-luvulla järjestetyissä nopeus- ja kestävyysrullaluistelukisoissa, joita kutsuttiin *derbyiksi* 1920-luvulta lähtien. 1930-luvulla lajiin lisättiin fyysistä kontaktia urheilutoimittajien ja yleisön toiveesta (tai urheilutoimittajan ehdotuksesta). Roller derbyn kukoistuskauti sijoittuu maailmansotien jälkeisiin Yhdysvaltoihin. Myöhemmin vuosikymmeninä lajin näkyvyys televisiossa kasvoi, ja 1990-luvulle tultaessa roller derby oli osittain muuttunut yritysten edistämäksi käsikirjoitetuksi show'ksi.

Nykyaikainen roller derby syntyi 2000-luvun ensimmäisinä vuosina, kun Teksasin Austinissa rokkarinaiset perustivat ensimmäisen modernin roller derbyn amatöörijoukkueen, *Texas Rollergirlsin*, joka nojasi vahvaan tee-se-itse -asenteeseen. Laji on kasvanut ja levinnyt nopeasti naisille suunnattuna amatööriurheiluna, ensin Yhdysvalloissa, Kanadassa ja Euroopassa, ja myöhemmin ympäri maailmaa. Vuoden 2012 lopussa roller derby -seuroja on lähes kaikilla mantereilla, maailmanlaajuisesti arviolta yli 1500. Suomeen roller derby rantautui Helsingin kautta kesällä 2009.

Täysi-ikäisten naisten supersankariyhteisö

Roller derbyn harrastajat ovat täysi-ikäisiä naisia ja miehiä. Naiset ovat pelaajia, ja miehet ovat toistaiseksi toimineet lähinnä tuomareina ja toimitsijoina. Naisten seuroja Suomessa on 2010-luvulla jo toistakymmentä, mutta vuoden 2012 lopulla perustettiin myös ensimmäinen miesten roller derby -seura, *The Sons of Peaches*. Suomessa roller derbyn harrastajia on vuoden 2012 lopulla arviolta noin 500.

Roller derby vetää puoleensa sekä aktiivurheilijoita että vähemmän liikuntaa harrastaneita. Monia harrastajia yhdistää innostuksen löytäminen liikuntaan ja kilpaurheiluun vasta aikuisiällä. Lajin pariin liittymisen uskotaan tarjoavan monille erilaisuutta tai irrallisuutta kokeville yhteisön, jossa on turvallista harrastaa. Roller derby voi sen harrastajien näkemyksen mukaan kasvattaa kuntoa, ruokkia tavoitteellisuutta, parantaa ymmärtämystä joukkueena toimimisesta ja tervehdyttää elämäntapoja lähes huomaamatta.

Lajin kiinnostavuutta lisää myös vahva kulttuuri pelin ympärillä: yhteisöllinen henki ja vahva tee-se-itse -asenne. Roller derby -kulttuuri kannustaa luistelijoita olemaan *oman elämänsä supersankareita*.

Teippiä ja tasainen alusta

Roller derby vaatii rullaluisteluun soveltuvan paikan, jossa on tasainen ja riittävän iso alusta radan rakentamiseen. Kesällä harrastuspaikat voivat olla ulkona, mutta talvisin roller derbyä harrastetaan tyypillisesti isossa palloiluhallissa. Hallin lattia ei saa olla liian pehmeä, koska pehmeällä alustalla ei voi rullaluistella.

Roller derby -rata rakennetaan yleensä merkitsemällä rajat lattiaan teipillä. Pasilan Urheiluhallissa Helsingissä lattiaan on kuitenkin maalattu erikseen roller derby -radan ääriviivat, mistä harrastajat ovat hyvin tyytyväisiä. Salivuorojen saaminen roller derbyyn käyttöön on ollut kuitenkin vaikeaa kaikissa suomalaisissa kaupungeissa, sillä suurin osa vuoroista menee vaikiintuneille urheiluseuroille ja niiden junioritoimintaan.

Roller derbyä harrastetaan maailmalla sekä kaltevilla (*banked track*) että tasaisilla (*flat-track*) radoilla. Euroopassa käytössä ovat pelkästään flat-track -radat.

Seuratoimintaa Helsingistä Ouluun

Roller derby on levinnyt muutamassa vuodessa nopeasti ympäri Suomen, ja sitä voi nykyisin harrastaa lähes kaikissa suurissa ja keskisuurissa kaupungeissa. Seuroja on perustettu toistakymmentä, muun muassa Helsinkiin, Turkuun, Tampereelle, Lahteen, Jyväskylään, Kouvolaan, Ouluun, Seinäjoelle, Porvooseen, Kotkaan, Joensuuhun, Iisalmeen ja Kajaaniin.

Useimmat roller derby -seurat pitävät vähintään kerran vuodessa aloittelijakurssin uusille luistelijoille. Roller derbyssä ei ole junioritoimintaa, sil-

lä laji on suunnattu vain täysi-ikäisille. Säännöllisten harjoitusten lisäksi seurat järjestävät harjoitusleirejä (*bootcampeja*). Aloittelijan on opittava luistelun ja lajin perustaidot ennen kuin hän pääsee pelaamaan joukkueen kanssa.

Aloittelijan varusteet sisältävät aloittelijaluistimet ja suojat ja maksavat noin 300 euroa. Seurojen jäsenmaksut ovat tyypillisesti 10–30 euroa kuu-kaudessa salivuorojen ja muiden kustannusten kattamiseksi. Lajiin kaivat-taisiin lisää erityisesti tuomareita.

Seurat ja tuore liitto

Roller derby -seurat vastaavat myös harjoitusten ja harjoitusleirien järjes-tämisestä. Seurat haluavat pysyä mahdollisimman itsenäisinä voidakseen ylläpitää lajin *tee-se-itse -asennetta* ja joukkueena oppimisen henkeä. Jotkut seurat ovat tehneet yhteistyötä lajin henkeen sopivien järjestöjen kanssa. Esimerkiksi helsinkiläinen *Kallio Rolling Rainbow* on tehnyt yhteistyötä Amnesty Internationalin, Kallio-liikkeen ja Helsingin Tyttöjen Talon kanssa. Roller derby -seurojen tiedotus tapahtuu pääasiassa Internetissä, erityi-sesti Facebookissa ja muualla sosiaalisessa mediassa. Tapahtumia mainos-tetaan myös perinteisesti paperisilla julisteilla ja konkreettisilla ilmoitus-tauluilla.

Syksyllä 2012 Suomeen perustettiin myös seurojen yhteinen virallinen liit-to, *Roller Derby Finland ry* (RDF). RDF järjestää valmentajakoulutusta ja ko-koaa roller derbyn maajoukkueen maailmanmestaruuskisoihin. RDF:n alle on koottu myös suomalaisista seuroista valmennusryhmä, jonka tarkoituk-sena on parantaa ja kehittää koko maan roller derby -valmennuksen laatua. Tavoitteena on, että lähitulevaisuudessa roller derbyn tulee osa Luistelu-liiton lajivalikoimaa.

Jammeri tekee pisteitä

Roller derby -ottelussa eli *boutissa* kaksi joukkuetta kilpailee toisiaan vas-taan. Ottelu jakautuu kahden minuutin mittaisiin *jameihin*, joissa kerätään pisteitä. Joukkueissa on 14 pelaajaa, joista radalla on yhdessä jamissa vii-si luistelijaa kummastakin joukkueesta. Yksi radalla olevista luistelijoista on pisteidentekijä (*jammeri*), joka saa pisteen aina, kun ohittaa vastustaja-joukkueen luistelijan. Muut luistelijat yrittävät estää vastapuolen luisteli-jaa tekemästä pisteitä tai auttaa omaa pisteentekijäänsä. Eniten pisteitä 60 minuutin jälkeen saanut joukkue voittaa.

Suurin osa maailman roller derby -seuroista noudattaa *Women's Flat Track Derby Associationin* (WFTDA) määrittelemiä sääntöjä. Sääntöjä uudistetaan parin vuoden välein. Säännöissä määritellään pelin kulku, lailliset kontaktit toisiin pelaajiin sekä pisteiden tekeminen.

SM-liiga

Roller derbyn ensimmäiset maailmanmestaruuskilpailut järjestettiin joulukuussa 2011. Euroopanmestaruudesta taisteltiin ensimmäistä kertaa vuotta myöhemmin. Roller derbyn SM-liigan odotetaan entisestään vauhdittavan lajin leviämistä ympäri Suomen.

Quad-rullaluistimet ja suojat

Pakolliset varusteet roller derbyssä ovat *quad-rullaluistimet* (perinteiset rullaluistimet, joissa on kaksi paria pyöriä, toiset edessä ja toiset takana) ja suojarusteet. Puuttuvista tai rikkiäisistä suojarusteista rangaistaan pelissä. Harjoitustilanteissa yleinen käytäntö on, että pelaaja ei saa osallistua, jos hänellä ei ole kaikkia suojarusteita: kypärää, hammassuojia, polvi-, ranne- ja kyynärsuojia.

Hyödyllisiä linkkejä:

www.karulehti.fi (Suomalainen roller derby -verkkolehti)

www.rollerderbyfinland.fi (Roller Derby Finland ry)

www.wftda.com/rules (Säännöt ja ratamalli)

www.euroderby.org (Tietoa eurooppalaisesta roller derbystä)

Suomalaisia roller derby -seuroja:

www.helsinkirollerderby.com

www.rollingrainbow.com

www.tampererollerderby.com

www.lahtirollerderby.com

www.turkurollerderby.com

www.kouvolarocknrollers.com

Lähteet:

Roller derby -harrastajan haastattelu (joulukuu 2012), Yle Kainuu "Roller Derby vaatii asennetta" (28.9.2012), YleX "Roller derbyssä roolinimillä on tärkeä merkitys" (26.7.2012)

i

Harrastajan näkökulma: Mihin roller derby on menossa?

Roller derby on yksi nopeimmin kasvavista naisten urheilulajeista ja leviää nopeina pyrähdyksinä ympäri maailman. Suomessakin uusia luistelijoita ilmoittautuu roller derby -seuroihin kiihtyvällä tahdilla, ja seuroja perustetaan uusille paikkakunnille. Mikäli kasvu jatkuu, roller derbystä voi tulla tunnettu joukkueurheilulaji. Myös urheilullinen kilpailu roller derbyssä on kovenemassa.

Lajin kehittymisen kompastuskivi on tilojen puute. Harrastajamäärien kasvaessa seurojen on yhä vaikeampaa järjestää harjoituksia kaikentasoisille joukkueille käytettävissä olevien tilojen puitteissa. Roller derbyyn tunnettavuuden kasvun ja vakiintumisen myötä tilaongelmien toivotaan helpottuvan.

Kasvun myötä keskustelu roller derbyyn perusolemuksesta ja kehityssuunnasta on vilkastunut harrastajien keskuudessa. Osa luistelijoista toivoo lajin kehittyvän entistä ammattimaiseksi urheilulajiksi, jopa olympialajiksi saakka. Toiset taas toivovat roller derbyyn pysyvän hiukan anarkistisempänä ja hauskana lajina ja haluavat ylläpitää karnevalistista roller derby -kultuuria erityisine luistelijanimineen ja verkkosukkahousuineen.

SCOOTERS

SCOOTTAUS - TEMPPUJA POTKULAUDALLA

50

Scoottaus eli tempupotkulautailu on kasvattanut suosiotaan vauhdikkaasti viime vuosien ajan. Laji on, bleidauksen tapaan, sukua BMX-pyöräilylle ja skeittaukselle, joista kummastakin on lainattu tempuja scoottaukseen. Lisäksi tempupotkulautailussa tehdään omia, scoottausta varten kehitettyjä tempuja.

Teini-ikäinen laji

Scoottaus on kehittynyt 2000-luvun taitteessa etupäässä yhdysvaltalaisen pioneeriscoottaajien harrastuksesta. Internet oli vahvasti mukana lajin alkuaikoina: alkuvaiheessa viitisenkymmentä potkulautailijaa ympäri maailmaa perusti Internetiin keskustelufoorumin, jolla kehitettiin tempuja ja lajia itseään. Ajatuksena oli pitää laji pienen piirin asiana ja keskittyä harrastamisesta nauttimiseen. Moni alkuvaiheen harrastaja toimii yhä lajin parissa.

Suomalainen Helmeri Pirinen on ollut mukana kehittämässä scoottausta sen alkuvaiheista saakka ja kerännyt menestystä myös kansainvälisissä kilpailuissa. Lajin ”isähahmona” ja ainoana ammattiscoottajana Suomessa tunnetulla Pirisellä on ollut keskeinen rooli scoottauksen rantautumisessa maahamme. Hän esimerkiksi perusti ensimmäisen suomalaisen scootti-kaupan vuonna 2011.

Nuorten suosiossa

Scoottaus vetää puoleensa erityisesti nuoria harrastajia. Lajin suosio on kasvanut varsinkin 10–15-vuotiaiden lasten ja nuorten keskuudessa. Scoottausta voi harrastaa sekä yksin että kavereiden kanssa. Scoottaajien määrä on vielä karkeiden arvioiden varassa, mutta harrastajia arvellaan olevan tuhansia. Valtaosa harrastajista on poikia.

Scoottaajat selittävät lajin vetovoimaa muun muassa jatkuvalla oppimisella ja harrastamisen vapaudella. Uusia tempuja voi oppia joka päivä, ja scoottauksen aika ja paikka ovat jokaisen itse päätettävissä.

Kaduilla, parkeissa ja halleissa

Scoottausta harrastetaan skeittauksen tapaan siellä, mistä löytyy asfalttia. Scoottaus on jakautunut kahteen ajotyyliin: *streettijaan* ja *parkkijaan*. Potkulaudalla tempuilleen siis joko kaduilla tai lautailu- ja pyöräilylajeille rakennetuissa parkeissa. Usein scoottaajat siirtyvät kokemuksen karttuesa parkeista kaduille, joilla ympäristön monipuolisuus tukee oman mielikuvituksen käyttöä.

Talvisin scoottaustiloista on suuri puute. Harrastuspaikkoja on yritetty löytää *Tempupotkulautailijat ry:n* voimin. Scoottaajille on saatu vuoro Kontulan Skeittihalliin, ja Helsingin Vallilaan ollaan rakentamassa scoottaus-hallia. Kontulan hallivuoron suosio kertoo tilan kysynnästä: kahden tunnin vuorolla hallissa saattaa käydä jopa parisataa scoottaajaa. Scoottaajat käyttävät parkeissa ja halleissa samoja rakenteita ja esteitä kuin skeittaajat. Skeittauspaikkojen käyttö scoottaamiseen ei ole täysin ongelmaton, sillä osa skeittaajista ei katso hyvällä scoottausta omissa halleissaan. Tilaongelman ratkaiseminen vaatii siis vielä työtä.

Harrastajia ympäri Suomen

Scoottausta harrastetaan ympäri Suomen, mutta tarkkaa tietoa lajin levinneisyydestä esimerkiksi pienempiin kuntiin ei vielä ole. Aktiivisinta lajin harrastaminen on pääkaupunkiseudulla, missä harrastusolosuhteisiinkin on satsattu hiukan enemmän kuin muualla. Lajina scoottaus näyttää kasvavan hyvää vauhtia ympäri maailmaa.

Uudet harrastajat tulevat scoottauksen pariin itsenäisesti, omasta mielenkiinnostaan. Scoottauksen aloittaminen on varsin helppoa, sillä tempujen tekeminen ja tasapainoilu on potkulaudan ohjaustangon ansiosta aluksi hiukan helpompaa kuin esimerkiksi skeittauksessa. Kesäisin järjestetään kaikille avoimia scoottauskursseja, jotka pidetään yleensä skeittiparkeissa. Scoottaajille on järjestetty myös tempukouluja.

Puskaradio verkossa

Scoottaajat ovat järjestäytyneet *Tempupotkulautailijat ry:n* ja *FinScooter*-yhtymän ja -sivuston ympärille. Scoottaajien keskinäistä keskustelua käydään erityisesti FinScooterin blogin, keskustelufoorumien sekä Facebookin kautta. Sosiaalinen media toimii hyvin tiedotus- ja markkinointikanavana. Scoottaajat saadaan paikalle tapahtumiin sosiaalisen median ja puskaradion kautta tiedottamalla.

Lauta ja suojukset

Scottausta voi periaatteessa harrastaa millä tahansa potkulaudalla. Lajin harrastajat suosittavat kuitenkin scottausta varten kehitettyjen tempupotkulautojen käyttämistä muun muassa turvallisuussyistä. Peruslautojen hinnat lähtevät noin 80–100 eurosta, kun taas huippulautojen hinta saattaa nousta yli 300 euroon. Laudan lisäksi kypärän, kyynärsuojien ja polvisuojien hankintaa suositellaan. *Streetajoa* harrastetaan usein ilman suojavarusteita.

Tempupotkulaudat kootaan vaihdettavista osista. Varustevalikoimissa brändit ja tuotemerkit ovat näkyviä, samaan tapaan kuin monissa muissakin extreme-lajeissa.

Hyödyllisiä linkkejä:

<http://finscooter.blogspot.fi/> (FinScooter –blogi)

<http://www.facebook.com/FinScooter> (FinScooter Facebookissa)

Videoita:

<http://www.youtube.com/user/hemmivaajooh> (Helmeri Pirisen videokanava)

Lähteet:

Scottaajan haastattelu (joulukuu 2012), FinScooter-verkkosivusto (finscooter.blogspot.fi), Länsiväylä: "Scoottaajat eivät saa harrastaa skeittihallissa" (30.3.2011), Länsiväylä: "Vuosien vääntö toi scottausvuoron" (10.11.2011), Helsingin Uutiset: "Vallilaan tulee scottaushalli" (27.11.2012)

SKETTTTALS

SKEITTAUS

– ”RAAKAA ALKUVOIMAA”?

Skeittauksessa eli rullalautailussa kiehtovat sen tarjoama omaehtoisuus ja monipuolisuus. Skeittausta ei ole sidottu tiettyyn paikkaan ja kellonaikaan eikä tiukkoihin sääntöihin ja arvosteluun. Skeittausta voi harrastaa hyvin monenlaisessa ympäristössä, ja skeittaaja voi melko vapaasti toteuttaa itseään laudalla, skeittaamiseen kun ei ole olemassa yhtä oikeaa tapaa.

Surffauksen perillinen

Skeittaus sai alkunsa 1950-luvun Kaliforniassa lainelautailijoiden halusta viedä surffaus kuivalle maalle: kaduille ja vedestä tyhjennettyihin uima-altaisiin. Skeittaamiseen on jäänyt tuon ajan perintönä elämään mielikuva vauhdista ja vaarallisista tilanteista, mikä edelleen vetää puoleensa uusia harrastajia. Skeittaajat tiivistävät lajinsa idean ajatukseen *puhtaasta, raa'asta alkuvoimasta*, jonka aistii skeitattaessa pitkin kaupungin katuja.

Asvalttiprinssit

Skeittaus on vakiinnuttanut paikkansa nuorten suosimien liikuntalajien joukossa. Lajilla on myös varsin vakiintunut harrastajakunta. Vuonna 2002 15 prosenttia 10–17-vuotiaista suomalaisista pojista kertoi harrastavansa skeittausta. Uudempia selvityksiä skeittaajien määrästä ei ole, mutta kymmenen vuoden takainen luku antanee osviittaa lajin suosiosta.

Vaikka skeittaus on perinteisesti ollut nuorten miesten laji, sillä on myös vanhempia harrastajia. Myös tytöt ja naiset ovat alkaneet kiinnostua skeittauksesta.

Kuten muutkin niin sanotut vaihtoehtolajit, skeittaus sopii niille, jotka eivät koe perinteisten urheiluseurojen tarjoamia lajeja tai ryhmäliikuntaa omikseen. Vaikka monella lajin harrastajalla skeittaamiseen liittyy ajanvietto kavereiden kanssa, mikään ei estä skeittaamista yksin. Skeittaus voi siis olla skeittarin oma juttu, jossa kehittyminen tapahtuu hänen omilla ehdoillaan.

”Ottaa vaan laudan alleen ja potkii”

Skeittauksen ympäristölle asettama vähimmäisvaatimus on tasainen asvaltti, mutta skeittauksessa kehittyminen edellyttää usein monipuolisen skeittiparkin käyttöä. Hyvin suunniteltu ja rakennettu skeittiparkki tarjoaa eritasoisille skeittaajille mahdollisuuden oppia uutta ja kehittyä. Nykyään skeittareille pyritään rakentamaan erityisiä täysbetoniparkkeja, sillä ne ovat kestäviä ja turvallisia. Usein skeittauksen harrastajat on otettu mukaan parkkien suunnitteluun, ja siksi moni skeittiparkki onkin rakennettu ainakin osin talkootyönä.

Skeittiparkin etu on, että yksi paikka sisältää kaiken, minkä skeittari tarvitsee alustoikseen, kun taas kaupungilla joutuu kiertämään joskus paljonkin löytääkseen hyviä skeittikohteita, *spotteja*. Toisaalta spottien etsiminen on monille keskeinen osa skeittauksen viehätystä. Skeittareille skeittaaminen ei ole pelkkää skeittipuistossa temppuulua, vaan lauta voi toimia myös kulkuvälineenä, jolla pääsee kätevästi paikasta toiseen. Julkisessa tilassa skeittaamiseen liittyy ajatus siitä, että yhteinen tila kuuluu kaikille, mutta myös ihmisten yksityisyyttä tulee kunnioittaa.

Useimmat skeittarit siis hyödyntävät sekä parkkeja että kaupungin katuja. Parkeissa suorituspaikat on hiottu täydellisiksi, kaduilla taas on usein jotain, joka vaikeuttaa temppujen tekemistä. Parkissa opittuja temppuja viedään katu ympäristöön, joka yleensä asettaa niille erilaisia vaatimuksia kuin skeittiparkki.

Parkkeja Leville asti

Skeittausta voi harrastaa joka puolella Suomea, vaikkakin harrastuspaikkojen taso vaihtelee suuresti paikkakunnittain. Skeittiparkkeja ei löydy läheskään joka paikkakunnalta; suuria ja monipuolisia skeittiparkkeja Suomessa on vain muutamia.

Vaikka skeittikouluja järjestetään ympäri Suomea ja skeittiporukoita löytyy myös pienemmiltä paikkakunnilta, kaikkein järjestäytynein toiminta keskittyy suuriin kaupunkiin. Suurimmat skeittaukseen liittyvät tapahtumat ovat valtakunnalliset *Boardexpo* ja *Helsinki Hookup*, jotka järjestetään pääkaupunkiseudulla. Etelä-Suomessa kiertää kesäisin *skeittipaku*, liikkuva ja ilmainen skeittikoulu, jonka voi tilata käymään esimerkiksi nuorisotalolla. Skeittaajat järjestävät paljon muitakin koulutuksia, tapahtumia ja kilpailuja ympäri Suomea.

Skeittausta voi harrastaa sekä kesällä että talvella, hieman asuinpaikasta riippuen. Talvella skeittausta rajoittuu skeittihalleihin, joita löytyy lähes kaikista suurista ja keskikokoisista kaupungeista.

Rullalautaliitto

Suomen Rullalautaliitto ry on toiminut vuodesta 2003 lähtien. Sillä on yli 2000 jäsentä ja yli 30 jäsenyhdistystä. Paikallisia yhdistyksiä on pohjoisinta Lappia lukuun ottamatta ympäri Suomea. Skeittareiden lehti *Hang up* toimii Internetin ohella keskeisenä tiedotuskanavana.

Sääntöjä vain kilpailuissa

Skeittauksessa ei periaatteessa ole sääntöjä tai pakollisia liikkeitä. Kilpailutilanteessa onnistuneen ja epäonnistuneen tempun erottaa yleensä siitä, että onnistuneen tempun jälkeen palataan molemmilla jaloilla laudan päälle seisomaan – joskin tästäkin säännöstä on poikkeuksia. Suoritusten arviointi perustuu tempujen määrään ja niiden vaikeusasteeseen. Arvostelussa pyritään yhtenäisyyteen, ja yleensä suorituksen kokonaisuus ratkaisee.

Periaatteessa kilpailijoilla on myös kilpailuissa paljon vapauksia – radalla saa olla kekseliäs ja suorituksen aikana voi periaatteessa myös poistua radalta. Kovin kauas radalta ei kuitenkaan voi lähteä, sillä skettikilpailuissa otetaan aikaa, koska muuten niitä ei ehkä saataisi vietyä läpi kohtuullisessa ajassa. Aikaa kilpailijalla on käytettävissään yleensä kaksi kertaa 45 sekuntia karsinnoissa ja kaksi kertaa minuutti finaalissa. Tarjoamalla kullekin kilpailijalle kaksi yritystä eli *runia* päästään yleensä näkemään rohkeampia suorituksia kuin yhden yrityksen kisoissa.

Suomenmestaruuskilpailuja skeittauksessa on järjestetty 1980-luvulta lähtien. Suomenmestaruuskisojen lisäksi lähes jokaisessa suuressa ja keskisuuressa kaupungissa järjestetään pienempiä skeittikilpailuja. Kilpailuissa on erilaisia sarjoja, jotka jakautuvat yleensä iän mukaan.

Asu on vapaa

Skeittilaudan osat ovat trukit, renkaat (*rullat*), laakerit ja itse lauta eli *deki*. Tarvittavat osat maksavat yhteensä noin 150–200 euroa, mutta aloittelija voi löytää riittävät varusteet sadallakin eurolla. Lautojen rakentelu ja kasaaminen itse on olennainen osa skeittauksen viehätystä. Oikeanlaisten osien valinta vaatii tietoa ja kokemusta, sillä laudan muoto, trukkien korke-

us, leveys ja paino sekä renkaiden leveys ja koko vaikuttavat laudan ketteryyteen ja temppuihin. Uusi lauta vaatii aina totutteleamista.

Tasapohjaiset ja pitävät kengät pitävät skeittarin kiinni laudassa. Kenkien ei välttämättä tarvitse olla erityiset skeittikengät, mutta niihin kannattaa panostaa. Housujen on hyvä olla sellaiset, etteivät ne kiristä tai ovat ainakin joustavat. Muutoin skeittaajan asu on vapaa, ja skeittaajien vaatetuksessa näkeekin nykyään hyvin erilaisia tyylejä.

Suojavarusteet ovat tarpeen erityisesti parkissa temppuiltaessa. Rullalautaliitto suosittelee suojusten käyttöä, mutta ketään ei pakoteta siihen – ei edes skeittikouluissa, joissa suojien käyttö on lasten huoltajien vastuulla.

Hyödyllisiä linkkejä:

<http://www.rullalauta.fi/> (Suomen Rullalautaliitto ry)

<http://www.hangup.fi/> (Hang up -lehti)

<http://www.skeittipaku.fi/> (Skeittipaku)

<http://www.boardexpo.fi/> (Boardexpo-tapahtuma)

<http://www.helsinkihookup.fi/> (Helsinki Hookup -tapahtuma)

Videoita:

<https://www.youtube.com/user/n0llanet> (Nollanetin videokanava)

Lähteet:

Skeittarin haastattelu (lokakuu 2012), skeittipakun verkkosivu (www.skeittipaku.fi), Rullalautaliiton verkkosivu, (www.rullalauta.fi), Pääkkönen, Hanna (2010) Perheiden aika ja ajankäyttö. Tutkimuksia kokonaistyöajasta, vapaaehtoistyöstä, lapsista ja kiireestä. Tilastokeskuksen tutkimuksia 254.

LULUSI
SIRKUS

UUSI SIRKUS - LUOVA TEMPPUILUA

Sirkus nuorison erityisenä harrastusmuotona on yleistynyt 2000-luvun alusta lähtien. Selkeästi sirkukseen kuuluvia lajeja ovat *akrobatia*, *voltit* ja erilainen *jongleeraus*. Muita näkyviä sirkustemppuilulajeja ovat esimerkiksi *diabolon* ja *poiden pyörittys* sekä *slacklining*.

Sirkustemppuילua voi periaatteessa harrastaa millä tahansa. Käytännössä esimerkiksi jalkapallon kanssa temppuילua ei kuitenkaan yleensä mielletä sirkukseksi, vaikka toisaalta sekin voidaan jossain yhteydessä luokitella sellaiseksi. Määritelmä on siis varsin häilyvä. Sirkusharrastuksen toiminnan ja määrittelyn rajoitteina ovat vain oma luovuus, fyysiset mahdollisuudet, motoriikka ja mielikuvitus.

Perinteisestä uuteen sirkukseen

”Lajina” sirkus on hankalasti määriteltävissä, koska siitä on paljon erilaisia sovelluksia. Erityisesti nykysirkus on laajentanut sirkuksen kenttää erilaiseen fyysiseen temppuילuun. Perinteiset sirkusryhmät eläimiseen ja teltoineen ovat melko kaukana sirkuksen uusista muodoista, vaikka yhteistä tarttumapintaa uuteen sirkukseen toki löytyy. Nykysirkukseen voi laskea kuuluviksi ne esittävän taiteen lajit, jotka ovat tuttuja jo perinteisestä sirkuksesta sekä paljon erilaisia temppuילulajeja. Uusi sirkus onkin pitkälti myös esittävää taidetta.

Uudet sirkuslaiset

Keskeistä sirkustemppuילussa on itsensä haastaminen. Siksi temppuילua usein treenataan yksin tai kaksin, jolloin suoritukseen ja taitojen kehittämiseen pystyy keskittymään parhaiten. Sirkukseen kuuluvat kuitenkin myös vuorovaikutteisuus ja yhdessä tekeminen: porukassa jaetaan kokemuksia ja esitellään opittua. Muilta saa vinkkejä ja motivaatiota treenata lisää.

Omien rajojen kokeileminen, onnistumisen tunne ja myös epäonnistuminen kuuluvat temppuילuun. Temput saattavat olla hyvinkin vaikeita ja vaatia pitkää ja määrätietoista harjoittelua. Kun ymmärtää, kuinka vaikeita temput ovat ja kuinka paljon ne vaativat harjoittelua, temppuילun maailmaan avautuu näkökulma, josta oppii antamaan arvoa myös muille temppuילijoille.

Matalan kynnyksen toimintaa

Sirkusharrastajat määrittelevät harrastuksensa *todelliseksi matalan kynnyksen toiminnaksi*. Ympäri maata järjestetään kesäisin *sirkuspiknikkejä*, joihin halukkaat voivat spontaanisti mennä kokeilemaan erilaisia välineitä. Sirkustoimintaan pääsee mukaan myös sirkuskoulujen kautta.

Pidemmälle ehtineiden temppuilijoiden sirkusharrastustoiminta muuttuu usein tavoitteelliseksi, eikä kyse ole enää satunnaisesta temppuilusta. Temppuilun aloittaessaan oppii nopeasti paljon perusasioita, mistä yleensä seuraa onnistumisen tunne. Alkohurmoksen jälkeen saattaa olla hankalaa pitää motivaatiota yllä, sillä oppiminen yleensä hidastuu vaikeampien temppujen myötä. Motivaatio kuitenkin säilyy, jos ei luovuta heti vaan uskoo, että kehitystä tapahtuu edelleen.

”Missä vain voi ottaa pallot käteen ja jonkata”

Sirkusharrastusympäristön hyvyys tai huonous riippuu siitä, millaisesta temppuilusta on kyse. Esimerkiksi turvallinen akrobatian harrastaminen edellyttää patjojen ja niille sopivien paikkojen käyttöä. Jongleerausta taas voi harrastaa melkein missä tahansa, vaikkapa kadulla tai puistossa kävellessään, sillä se ei vaadi muuta kuin riittävän korkean vapaan ilmatilan ja ympäristön, jossa ei vahingossa riko mitään. Slackliningin harrastaminen puolestaan vaatii slacklinen eli tasapainoliinan, joka on tavallista kuormaliinaa joustavampi. Slackline kiristetään kahden kestävän tukipisteen, kuten puun, välille.

Turvallisuus on tärkeää kaikessa temppuilussa. Siksi on hyvä huolehtia, että muita ihmisiä ei ole temppuilijan välittömässä läheisyydessä. Tulen kanssa temppuultaessa tulee olla erityisen varovainen ja on syytä varustautua vähintään sammutusvälineillä. Tulella temppuultaessa myös ympäristön tulee olla sellainen, että mikään siellä ei syty vahingossa tuleen.

Kesäisin sirkustemppuilijoita voi nähdä esimerkiksi puistoissa, mutta talvella heidän on siirryttävä sisätiloihin. Kesä onkin ihanteellista aikaa temppuilulle. Kesäkään ei tosin ole täysin ongelmaton, sillä ollakseen näyttävää tulen kanssa temppuilu vaatisi hieman pimeämpiä öitä.

Internet sirkustiedon levittäjänä

Sirkus on kasvava ”laji”, joka kehittyy ja löytää jatkuvasti uusia muotoja. Internetillä on osansa myös uuden sirkuksen leviämisessä; sieltä haetaan

ohjeita ja inspiraatiota. *Suomen Nuorisirkusliitto ry:n* alaisuudessa toimii yli kolmekymmentä paikallista sirkusryhmää. Liitto järjestää muun muassa sirkuskoulutuksia, -tapaamisia ja -leirejä. Suurimmissa kaupungeissa on itenäisiä sirkuskouluja, joista osa toimii urheiluseurojen alaisuudessa.

Sirkustemppuilu voi olla myös ammatillista toimintaa. Sirkusartistiksi tai -ohjaajaksi voi opiskella Hollolassa ja Turussa. Läheskään kaikilla sirkustaiteilijoilla ei ole alan koulutusta, vaan useimmat alalla työskentelevät ovat itseoppineita. Työllistyä voi myös esimerkiksi sirkusterapian pariin.

Kilpailuissa esitellään taitoja

Temppuiluun ei sinänsä liity sääntöjä, joskin tarjolla on erilaisia opaskirjoja, oppimismenetelmiä ja ohjenuoria. Jos jokin temppu tuntuu ja näyttää hyvältä, temppuilijan ei voi sanoa tekevän mitään väärin. Ainoa asia, josta väärin tekemisen voi tunnistaa, on se, että jokin liike tuntuu mahalta.

Vaikka sirkusta harrastetaan lähinnä oman ilon ja onnistumisen tunteen vuoksi, sirkuksen eri lajeissa ja välineissä voi myös kilpailla. Kilpailut ovat useimmiten *talent show* -henkisiä tapahtumia, joissa voi käydä esittelemässä omia taitojaan.

Tee se itse!

Yleensä temppuiluun tarvitaan lajikohtaisia temppuiluvälineitä. Periaatteessa *diabolon*, *flowerstickit*, *jongleerauspallo* ja *poit* voi tehdä itse. *Poit* voi tehdä pitkistä polvisukista, joiden sisään laitetaan esimerkiksi jongleerauspallo. Temppukepit taas syntyvät tavallisista puukepeistä. Välineiden tekeminen itse on yleistä, sillä sirkuksen tekemiseen liittyy läheisesti ajatus siitä, että temput ja esitykset tuotetaan itse tehdyillä välineillä – sellaisilla, kuin temppuilija itse haluaa.

Vaikka välineet ostaisi kaupasta, ne eivät ole kovin kalliita. Esimerkiksi kolme jongleerauspalloa maksaa alle 15 euroa. Jos temppuilee tulella, on ainakin aluksi turvallisempaa hankkia välineet valmiina kuin rakennella niitä itse. Myös *slackline* on ostettava kaupasta. Hyvä *slackline* maksaa noin 30–50 euroa.

Erityisesti sirkusta varten valmistetut välineet eivät ole ainoita välineitä, joilla voi harrastaa temppuilua. Etenkin silloin, kun on kyse erilaisesta jongleerauksesta, periaatteessa mikä tahansa väline, joka tuntuu kädessä

siltä, että sillä voisi temppuilla, on mahdollinen instrumentti. Juuri tässä piilee temppuilun koukuttavuus. On myös syytä varautua siihen, että kotona hajoaa toisinaan muki tai pari.

Hyödyllisiä linkkejä:

<http://www.snsl.fi/> (Suomen NuorisoSirkusliitto ry)

<http://www.diabolotricks.com/> (Diabolotemppuja verkossa)

<http://wildcatjugglers.com/> (Jongleerausohjeita)

Lähteet:

Sirkusharrastajien parihaastattelu (lokakuu 2012), Suomen NuorisoSirkusliiton verkkosivu (<http://www.snsl.fi/>), Tunbridge Wells Juggling Club Glossary (<http://www.twjc.co.uk/glossary.html>)

i

Jongleerauksessa heitellään ilmassa erilaisia esineitä, kuten palloja.

Flower stickiin kuuluu kolme keppiä: kaksi samanlaista keppiä, joita pidetään käsissä, ja kolmas tiimalasimainen keppi, jota tasapainotellaan kahden muun kepin avulla.

Diabolo on hyrrä, jota pyöritetään ja heitellään kahden kepin ja niihin kiinnitetyn narun avulla.

Poit ovat pyöriteltävät, narun tai muun joustavan materiaalin päähän sidotut pallot.

Akrobatia on yksin tai ryhmässä tehtävää tasapaino-, notkeus- tai voimaharjoittelua. Akrobatiaan kuuluvat myös voltit ja kärrynpyörät.

Slacklining on tasapainoilua ja temppuilua tasapainoliinalla.

KUVAJATIEDOT:

Kansi: © Carlos Marko-Tapio

Sivu 7: BLEIDAUS © Sweet November studio

Sivu 12: BOULDEROINTI © Tomas Mikula

Sivut 18-19: CAPOEIRA © Val Thoyermer

Sivut 24-25: KATUTANSSI © Creativa

Sivu 31: LONGBOARDING © BarracudaDesigns

Sivu 36: PARKOUR © © John Lumb

Sivut 42-43: ROLLER DERBY © Carlos Marko-Tapio

Sivu 49: SCOOTTAUS © Jorg Hackemann

Sivu 53: SKEITTAUS © Charles Knox

Sivu 58: UUSI SIRKUS © Alex Emanuel Koch

Aikana, jolloin tutkimustulokset ja uutisoinnit lasten ja nuorten vähäisestä liikkumisesta tuntuvat herättävän suurta aikuishuolta, nuorten keskuudessa on paljon luovaa, uudenlaisia muotoja löytävää liikunnallisuutta.

Tässä kirjasessa esitellään kymmenen uutta ja vähän vanhempaa liikuntalajitulokasta, jotka usein pyrkivät pakenemaan määrittelijöitään ja kyseenalaistavat perinteisen käsityksemme liikunnasta. Tämä on pienimuotoinen kurkistus vaihtoehtolajien maailmaan, jossa kaikki niiden parissa toimivat ovat potentiaalisia lajinsa kehittäjiä.

Kirjanen on suunnattu paitsi nuoriso- ja liikunta-alaa opiskeleville myös nuorten parissa työtä tekeville ja muille liikunnasta ja myöhäismodernista nuorisokulttuurista kiinnostuneille.

Mikkelin ammattikorkeakoulu
D: 16 Vapaamuotoisia julkaisuja
ISBN 978-951-588-358-2 (nid.)
ISBN 978-951-588-359-9 (PDF)
ISSN 1458-7629

ITA-SUOMEN YLIOPISTO

Juvenia

Opetus- ja kulttuuriministeriö

